



J. X. 58 / 1910 / 1

*Hiadomosci* *lipa*  
MEDDELANDEN FRÅN KUNGL. VATTENFALLSSTYRELSEN

N:o 1.

# KUNGL. VATTENFALLSSTYRELSENS

## UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1909.



*F. No. 29765*



STOCKHOLM  
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI  
1910.

*9.37a*  
*33*

*984*



MEDDELANDEN FRÅN KUNGL. VATTENFALLSSTYRELSEN

N:o 1.

KUNGL.

VATTENFALLSSTYRELSENS

UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1909.



26695

937<sup>a/2</sup>  
33.

STOCKHOLM  
K. L. BECKMANS BOKTRYCKERI  
1910.



III 18197



J. X. 58 / 1910 / 1

nr inw. 1964



Akc. Nr. 944 / 52

proposition af Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition (n:r 159) framställdt  
 förslag beslöt 1908 års riksdag att från och med 1909 års ingång skulle inrättas en  
 vattenfallsstyrelse med det uppdrag, som i hufvudsakliga delar fanns angifvet i berörda

**TILL KONUNGEN.**

Öfversikt öfver vattenfallsstyrelsens ekonomiska  
 ställning den 31 december 1908.

Tillgångar Kassa Bank Föredrag af riksdagen Öfriga inkomster Sammanlagt 8,240: 11	Skulder Kungl. Vattenfallsstyrelsen Öfriga skulder Sammanlagt 8,240: 11
--------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------

Med bifall till därom af Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition (n:r 159) framställdt  
 förslag beslöt 1908 års riksdag att från och med 1909 års ingång skulle inrättas en  
 vattenfallsstyrelse med det uppdrag, som i hufvudsakliga delar fanns angifvet i berörda

Med bifall till därom af Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition (n:r 159) framställdt  
 förslag beslöt 1908 års riksdag att från och med 1909 års ingång skulle inrättas en  
 vattenfallsstyrelse med det uppdrag, som i hufvudsakliga delar fanns angifvet i berörda

proposition. Instruktion för vattenfallsstyrelsen blef därefter af Eders Kungl. Maj:t utfärdad den 31 december 1908 (Svensk författningssamling nr 177). Jämlikt bestämmelse i nämnda instruktion får vattenfallsstyrelsen härmed till Eders Kungl. Maj:t i underdånighet öfverlämna berättelse öfver styrelsens ämbetsförvaltning under år 1909.

Ehuruväl vattenfallsstyrelsen trädde i verksamhet först med ingången af år 1909, nödvändiggjordes redan under senare delen af år 1908 åtskilliga utgifter för anskaffande af ämbetslokal för styrelsen, inköp af möbler m. m. Enligt nådigt bemyndigande tillhandahöll statskontoret de medel, som erfordrades under år 1908 för erläggande af hyra för styrelsens ämbetslokal, under det att medel till täckande af öfriga utgifter förskotterades af Trollhätte kanal- och vattenverk. Till hyra för ämbetslokalen blef under år 1908 från statskontoret rekvireradt ett belopp, som med 450 kronor öfversteg hvad som behöfde för ändamålet användas. Detta belopp har under år 1909 till statskontoret inlevererats.

Vattenfallsstyrelsens hufvudkontors ekonomiska ställning vid årsskiftet framgår af nedan intagna balansräkning.

## Öfversikt öfver vattenfallsstyrelsens hufvudkontors ekonomiska ställning den 31 december 1908.

### Tillgångar:

Kassa konto .....		350: —
Förskotts konto:		
Omkostnader för ämbetslokalen .....	555: —	
Organisationskostnader .....	715: 91	
Diverse förskott .....	1,619: 20	
	2,890: 11	
	Summa kronor 3,240: 11	

### Skulder:

Kungl. statskontoret: Öfverskott å anslag till hyra för ämbetslokalen under		
år 1908 .....	450: —	
Kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk .....	2,790: 11	
	Summa kronor 3,240: 11	

Vattenfallsstyrelsens ingående balansräkning för år 1909 har följande utseende:

## Öfversikt af den ekonomiska ställningen den 1 januari 1909.

### Tillgångar:

Trollhätte kanalverk med tillhörande fastigheter .....	4,219,240: 58	
Kanalverkets materialier .....	56,840: 24	
Kanalverkets inventarier.....	74,953: 05	
Kraftstation å Östra Malgön.....	67,825: 02	
50 aktier i Trollhättans badhus aktiebolag .....	1: —	4,418,859: 89
Fastigheter motsvarande fonden A.....		1,033,100: 08
» » » B.....		438,600: —
» » » C.....		2,060,000: —
Fordran af fonden A .....		111,000: —
Reverser å byggnadslån å 4 $\frac{1}{2}$ % .....		76,000: —
Till fonden A hörande:		
Åbyggnader å tomt n:r 4 i kv. Svan i Trollhättan .....	28,875: —	
Mönsterbyggnader.....	21,659: 34	
Reverser å byggnadslån å 4 % .....	104,150: —	
Köpeskillingsreverser .....	282,320: —	437,004: 34
Landerierna Fredrikslund och Källshagen .....		115,000: —
Hemmanet Sjöboda .....		46,000: —
Lägenheten Holmen .....		10,000: —
Hemmanet Slätthult .....		68,500: —
168 aktier i Holmens tegelbruks aktiebolag .....		84,000: —
Lägenheten Bergsryggen .....		9,370: 40
Hotell Utsikten .....		135,000: —
År 1908 inköpta fastigheter:		
vid Vargön.....		3,090,000: —
» Inlands pappfabrik .....		2,550,000: —
» Lilla Edets pappersbruk .....		5,000,000: —
Kraftverksanläggning vid Trollhättan:		
Utredningskostnader .....	65,438: 17	
Anläggningskostnader .....	3,845,986: 36	
Materialier .....	145,801: 32	
Inventarier .....	383,082: 14	4,440,307: 99
		Transport 24,122,742: 70

	Transport	24,122,742: 70	
Anläggning af distributionsledningar och provisorisk kraftstation m. m.:			
Distributionsledningar m. m. ....		908,046: 50	
Provisorisk kraftstation .....		251,288: 88	
Materialier .....		53,030: 59	
Inventarier .....		14,076: 01	1,226,441: 98
Kassa Konto:			
Hufvudkontoret .....		350: —	
Kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk .....		4,761: 92	5,111: 92
Kapitalräkning i Enskilda banken i Vänersborg .....			384,193: 93
» » Värmlands enskilda bank .....			187,189: 40
Diverse debitorer .....			5,453: 87
Förskott:			
Omkostnader för styrelsens ämbetslokal .....		555: —	
Organisationskostnaders konto .....		715: 91	
Diverse förskott. ....		1,619: 20	
Undersökningar ang. bebyggande af Älfkarleby vattenfall..		3,568: 62	
Fonden B.....		17,358: 17	
Hemmanet Sjöboda.....		599: 56	
Hemmanet Slätthult .....		1,757: 41	
Egendomen Fridhem.....		35,591: 20	
Fastigheter vid Lilla Edets pappersbruk .....		3,374: 13	
» » Vargön .....		3,118: 55	
Förskotterad ersättning för underhandling rörande leverans af elektrisk energi till Göteborg .....		1,500: —	
Diverse debitorer .....		6,164: 57	75,922: 32
	<b>Summa kronor</b>	<b>26,007,056: 12</b>	

### Skulder:

Kungl. Statskontoret.....			450: —
Riksgäldskontoret.....			200,000: —
Fonden A:			
Fondens nettobehållning .....		326,423: 77	
» upplånade medel .....		111,000: —	437,423: 77
Hypoteksföreningen för Vestkustens städer .....			16,071: 09
Lilla Edets pappersbruks aktiebolag .....			2,000,000: —
Diverse arrendatorer (i förskott inbetalade arrenden) .....			1,102: 82
Diverse kreditorer .....			25,802: 92
Disponibla medels konto:			
Kanalverkets vinst för år 1908 .....		107,693: 02	
Fonden C.....		51,185: 05	
	Transport	158,878: 07	2,680,850: 60



Transport 158,878: 07 2,680,850: 60

Behållna inkomsten af:

Provisoriska kraftstationen vid Trollhättan .....	5,036: 94
Fredrikslund och Källshagen .....	962: 55
Lägenheten Holmen .....	177: 54
Aktier i Holmens tegelbruks aktiefbolag .....	2,417: 60
Fastigheter vid Inlands pappfabrik .....	37,305: 23

Räntor å anslagsmedel:

för kraftverksanläggning vid Trollhättan .....	27,359: 05
för anläggning af distributionsledningar m. m. ....	14,200: —
	246,336: 98

---

**Summa kronor 2,927,187: 58**

---

Tillgångar .....	kronor 26,007,056: 12
Skulder .....	» 2,927,187: 58

---

**Behållen tillgång vid 1909 års början kronor 23,079,868: 54**

---

Denna uppställning afviker från den, som finnes intagen i styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverk underdåniga berättelse för år 1908 *dels* därigenom att för vinnande af en redigare uppställning åtskilliga poster upptagits i annan ordning än i 1908 års berättelse, *dels* därigenom att såväl tillgångar som skulder ökats med förenämnda öfverskott, 450: — kronor, å lyftadt anslag till hyra för styrelsens ämbetslokal under år 1908, *dels* och därigenom att tillgångarna minskats med Kr. 18,928: 91, utgörande den del af köpeskillingen för Hotell Utsikten, som utbetalats af anslaget för kraftverksanläggningen vid Trollhättan. Detta belopp hade i 1908 års räkenskaper blifvit dubbelfördt.

För de i efterföljande framställning intagna räkenskaps-sammandragen har valts den form, som beträffande Trollhätte kanal- och vattenverks förvaltning användts i Riksdagens revisorers berättelse för år 1908, och äro värdena å balanserna från år 1908 i tillämpliga delar hämtade ur nämnda berättelse.

### Organisationskostnader.

De med organisationen af vattenfallsstyrelsen förenade kostnader för inredande af styrelsens ämbetslokal, anskaffande af möbler m. m., armatur för elektrisk belysning, inköp af böcker och kartor, ritkontorsinventarier, mätinstrument m. m. hafva uppgått till ett sammanlagdt belopp af 21,637 kronor 55 öre, hvilket belopp förskotterats af tillgängliga medel. I underdånig skrifvelse den 17 december 1909 har vattenfallsstyrelsen anhållit, att Eders Kungl. Maj:t måtte anvisa erforderliga medel för täckande af oförmålda förskott.

Huru organisationskostnaderna fördelats på de olika posterna framgår af nedan intagna räkenskapssammandrag.

## Debet.

*Balans till år 1910:*

## Skulder:

Utöfver tillgång utbetalda .....	21,637: 55
	<u>Summa kronor 21,637: 55</u>

## Kredit.

*Utgifter:*

Kostnader för inredning och möblering af ämbetslokalen, armatur för elektrisk belysning m. m. ....	10,467: 82	
Inköp af böcker och kartor .....	3,216: 83	
» » ritkontorsinventarier, mätinstrument m. m. ....	4,178: —	
» » öfriga kontorsinventarier .....	2,300: 40	
Öfriga organisationskostnader .....	1,474: 50	21,637: 55
		<u>Summa kronor 21,637: 55</u>

**Anslag för uppehållande af vattenfallsstyrelsens verksamhet.**

Med anledning af Eders Kungl. Maj:ts i ämnet framställda förslag anvisade 1908 års riksdag för uppehållande af vattenfallsstyrelsens verksamhet under år 1909 å extra stat för sistnämnda år ett anslag af 34,000 kronor samt medgaf, att af inkomsterna under samma år från Trollhätte kanalverk finge såsom bidrag till upprätthållande af styrelsens verksamhet utgå ett belopp af 26,000 kronor. Af de sålunda anvisade medlen, sammanlagdt 60,000 kronor, voro 44,000 kronor afsedda till aflöning åt styrelsens ledamöter och tjänstemän samt 16,000 kronor till expenser m. m. Såsom meddelats i underdånig skrifvelse den 29 oktober 1909 och ytterligare framhållits i skrifvelse till statsrådet och chefen för civildepartementet den 31 december samma år, har expensanslaget visat sig otillräckligt till täckande af de utgifter, för hvilka det är afsedt. Därigenom att en del af dessa utgifter, på sätt styrelsen angifvit i sina nyssnämnda skrivelser, utgått af de anslag, som beviljats för verkställande af särskilda undersökningar och utredningar, har dock expensanslaget icke behöft öfverskridas utan t. o. m. lämnat ett ringa öfverskott. De skäl styrelsen anfört för ökning af expensanslaget hafva föranledt Eders Kungl. Maj:t att i nådig proposition (n:r 35) föreslå 1910 års riksdag att medgifva en ökning af expensanslaget med 10,000 kronor för hvart och ett af åren 1910 och 1911. Denna proposition har äfven blifvit af Riksdagen bifallen.

Rörande anslaget för uppehållande af styrelsens verksamhet får styrelsen meddela följande räkenskapsammandrag.

## Debet.

*Inkomster:*

Ränta å i bank insatta medel .....	19: 25
------------------------------------	--------

*Leverering:*

Från kungl. statskontoret .....	34,000: —
---------------------------------	-----------

*Omföring:*

Från Trollhätte kanalverks rörelse .....	26,000: —
------------------------------------------	-----------

<b>Summa kronor 60,019: 25</b>
--------------------------------

## Kredit.

*Utgifter:*

Aflöningsstaten .....	44,000: —
Expenser .....	15,921: 66
	59,921: 66

*Balans till år 1910:*

Tillgångar (behållning å anslaget):	
Kontant i kassan .....	97: 59

<b>Summa kronor 60,019: 25</b>
--------------------------------

## Utredning angående tillgodogörande af Älfkarleby vattenfall.

Genom nådigt bref den 18 januari 1908 anbefalldes Eders Kungl. Maj:t styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk att afgifva förslag till plan för verkställande af en fullständig utredning rörande anläggning för statens räkning af en elektrisk kraftstation för användande af den staten tillhöriga vattenkraften i Älfkarleby vattenfall i Dalälven samt ställde i samband därmed till styrelsens förfogande ett belopp af högst 10,000 kronor för bestridande af kostnaderna för ifrågavarande utredning. Med anledning däraf lät nämnda styrelse under år 1908 utföra undersökningar på platsen. Med 1909 års ingång öfvertogs undersöknings- och utredningsarbetet af vattenfallsstyrelsen, som under sistnämnda år fortsatt och bearbetat undersökningarna samt låtit utföra såväl mätningar på platsen som sådana utredningar, hvilka erfordras för att kunna bedöma företaget från teknisk och ekonomisk synpunkt. Utredning har därjämte under året påbörjats angående äganderätten till de olika falldelarna, särskildt de ofvanför Älfkarlebyfallen belägna Stall- och Nygårdsforsarna. På framställning af vattenfallsstyrelsen har Eders Kungl. Maj:t ut-

öfver förenämnda anslag anvisat ett belopp af ytterligare 5,000 kronor för verkställande af den anbefallda utredningen.

De kostnader, som föranledts af utredningsarbetet under år 1909, framgå af följande räkenskapssammandrag.

### Debet.

#### *Leverering:*

Från kungl. statskontoret .....	15,000: —
	<hr/>
	<b>Summa kronor 15,000: —</b>

### Kredit.

#### *Utgifter:*

Utredningskostnader .....	10,933: 60
---------------------------	------------

#### *Balans till år 1910:*

Tillgångar (behållning å anslaget):	
Fordringar .....	4,006: 40
	<hr/>
	<b>Summa kronor 15,000: —</b>

## Utredning angående tillgodogörande af vattenfall i Torne, Kalix och Lule älfvar.

Genom nådigt bref den 7 november 1908 anbefalldes Eders Kungl. Maj:t vattenfallsstyrelsen att verkställa utredning beträffande möjligheten att för industriellt behof tillgodogöra något eller några af de staten tillhöriga vattenfallen inom Torne, Kalix och Lule älfvars vattensystem samt att därvid jämväl taga hänsyn till statens behof af elektrisk kraft för järnvägsdrift, i hvilket afseende styrelsen hade att samråda med järnvägsstyrelsen. Med anledning däraf lät styrelsen redan under år 1908 företaga förberedande undersökningar vid Porjusfallen och Harsprånget i Stora Lule älf. Under år 1909 hafva ytterligare undersökningar utförts såväl vid Porjusfallen som vid Edefors och andra delar af Lule älf.

Utredningarna rörande Porjusfallen, hvilkas vattenkraft styrelsen i första hand ansåg böra tillgodogöras genom ett statens kraftverk för att leverera energi för elektrisk drift å järnvägen Kiruna—Riksgränsen och för industriella behof, hafva resulterat däri, att styrelsen med underdånig skrifvelse den 17 december 1909 till Eders Kungl. Maj:t inlämnat förslag till dylik kraftanläggning vid Porjusfallen. I första byggnads-

stadiet skulle kraftverket utföras för 50,000 hkr samt maskiner för 37,500 hkr till en början installeras. Förslaget afsåg att framdeles, efter reglering af Stora Lule vatten och andra ofvanför belägna sjöar, kraftstationen i mån af behof skulle utvidgas så, att den kunde generera ungefär dubbelt så stor effekt som den, för hvilken maskineri till en början uppsatts.

I nådigt bref den 23 april 1909 uppdrog Eders Kungl. Maj:t vidare åt vattenfallsstyrelsen att i samråd med järnvägsstyrelsen och efter ytterligare terrängundersökningar verkställa fullständiga utredningar rörande anläggning af elektriskt kraftverk vid Vakkokoski. Förslag till ett dylikt kraftverk hade förut på uppdrag af järnvägsstyrelsen utarbetats af aktiebolaget Vattenbyggnadsbyrån. I anledning af det vattenfallsstyrelsen sålunda lämnade uppdraget lät styrelsen under året utföra ytterligare undersökningar och mätningar på platsen och verkställde med stöd däraf granskning och i vissa delar omarbetning af aktiebolaget Vattenbyggnadsbyråns förslag. Med skrifvelse den 1 december 1909 öfverlämnade vattenfallsstyrelsen därefter till järnvägsstyrelsen resultaten af den utaf vattenfallsstyrelsen gjorda utredningen.

I enlighet med Eders Kungl. Maj:ts den 4 april 1910 aflåtna nådiga proposition (nr 119) till 1910 års riksdag har Riksdagen numera beslutit, att ett kraftverk, afsedt att leverera kraft bland annat till elektrisk drift å järnvägen Kiruna—Riksgränsen, skall för statens räkning anläggas för tillgodogörande af Porjusfallens vattenkraft, samt anvisat för ändamålet erforderliga medel.

För bestridande af kostnaderna för de genom förenämnda nådiga bref den 7 november 1908 och den 23 april 1909 anbefalda utredningarna har Eders Kungl. Maj:t den 5 februari 1909 och den 17 september samma år anbefallt statskontoret att förskottsvis till styrelsen utanordna sammanlagdt högst 35,000 kronor, hvilket belopp äfven af styrelsen lyftats. Här nedan meddelas ett räkenskapsammandrag rörande förvaltningen af det sålunda till styrelsens förfogande ställda anslaget.

### Debet.

#### *Inkomster:*

Försäljning af materialier ..... 27: 74

#### *Leverering:*

Från kungl. statskontoret ..... 35,000: --

**Summa kronor 35,027: 74**

### Kredit.

#### *Utgifter:*

Utredningskostnader ..... 30,248: 83

Transport 30,248: 83

**Balans till år 1910:**

Tillgångar (behållning å de af Kungl. Maj:t anvisade medel):

Kontant i kassan .....	334: 18	
Fordringar .....	4,444: 73	4,778: 91
		<u>Summa kronor 35,027: 74</u>

**Utredningar angående inköp af fastigheter.**

Sedan 1909 års riksdag med bifall till ett af Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition (n:r 139) framställt förslag, bland annat, medgifvit, att inköp af fastigheter, som kunde erfordras för statens dåvarande eller blifvande anläggningar vid Trollhättan äfvensom i öfrigt för ändamålsenligt genomförande af de uppdrag, som lämnats eller komme att lämnas vattenfallsstyrelsen, finge af Eders Kungl. Maj:t beslutas till ett sammanlagdt belopp af högst 500,000 kronor, att utgå från riksgäldskontoret, anbefalldes Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 11 juni 1909 vattenfallsstyrelsen att i förekommande fall till Eders Kungl. Maj:t inkomma med förslag till inköp af sådana fastigheter till högst ofvan angifvet belopp. Med anledning däraf anhöll styrelsen i underdånig skrifvelse den 2 september 1909, att Eders Kungl. Maj:t måtte af förenämnda, af Riksdagen beviljade anslag å 500,000 kronor till styrelsens förfogande ställa ett belopp af 10,000 kronor att användas till gäldande af kostnaderna för erforderliga undersökningar och utredningar rörande inköp af sådana fastigheter, som afsåges i nådiga brefvet den 11 juni 1909; och blef denna framställning på det sätt bifallen, att Eders Kungl. Maj:t den 17 i samma månad anbefalldes statskontoret att till styrelsen utanordna högst 10,000 kronor att mot redovisningsskyldighet användas till bestridande af ifrågavarande kostnader.

Af de sålunda anvisade medlen har vattenfallsstyrelsen hittills utbekommit ett belopp af 5,000 kronor. Af följande räkenskapssammandrag framgår huru de af styrelsen lyftade medlen under året förvaltats. De under år 1909 uppkomna kostnader för inköp af hemmanen 1 mantal Edefors n:r 1 och 2 samt  $\frac{1}{4}$  mantal Forsudden i Edefors socken, för hvilket inköp redogörelse lämnas här nedan, hafva öfverförts till kontot för nämnda hemman, när dessa kostnader enligt af Eders Kungl. Maj:t lämnad föreskrift skola bestridas af meranämnda anslag å 500,000 kronor.

**Debet.****Leverering:**

Från kungl. statskontoret: anslagsmedel ..... 5,000: —

**Omföring:**

Från hemmanen Edefors och Forsudden ..... 1,650: 77

Summa kronor 6,650: 77

## Kredit.

*Utgifter:*

Utredningskostnader ..... 1,718: 81

*Balans till år 1910:*

Tillgångar (behållning å anslaget):  
 Fordringar ..... 4,931: 96

Summa kronor 6,650: 77

**Utredningar i till vattenfallsstyrelsen remitterade ärenden m. m.**

Såsom styrelsen meddelade i underdånig skrifvelse den 2 september 1909, tillskyndades styrelsen under nämnda år åtskilliga utgifter dels för verkställande af undersökningar och utredningar i ärenden, som af Eders Kungl. Maj:t eller af annan ämbetsmyndighet öfverlämnats till styrelsen för yttrande, dels ock för vissa för ändamålsenlig förvaltning af den styrelsen anförtrodda statsegendom erforderliga åtgärder såsom tekniska undersökningar och utredningar rörande vattenfall, som förvaltas af styrelsen, ordnande och bearbetande ur teknisk synpunkt af till styrelsen inkomna handlingar och ritningar rörande dylika vattenfall, utredningar i äganderättsfrågor m. m. Dessa utgifter, hvilka beräknades uppgå till c:a 3,000 kronor men i hvarje fall icke öfverstiga 3,500 kronor, kunde icke gäldas af det å styrelsens stat upptagna anslaget till expenser m. m. utan bestriddes förskottsvis af andra för vattenfallsstyrelsen tillgängliga medel. Med bifall till därom af Eders Kungl. Maj:t i nådig proposition (n:r 35) framställt förslag har 1910 års riksdag numera medgifvit, att till gäldande af kostnaderna för ifrågavarande arbeten under år 1909 må af inkomsterna från Trollhätte kraftverk användas ett belopp af högst 3,500 kronor.

Såsom framgår af nedan intagna tvenne räkenskapsutdrag hafva de af omförmälda undersökningar och utredningar föranledda utgifter något understigit af styrelsen beräknadt belopp, i det att de under året uppgått till sammanlagdt 2,862 kronor 95 öre.

**Utredningar i till vattenfallsstyrelsen remitterade ärenden.**

## Debet.

*Balans till år 1910:*

## Skulder:

Utöfver tillgång utbetalda ..... kronor 1,472: —

## Kredit.

*Utgifter:*

Utredningskostnader ..... kronor 1,472: —

**Allmänt utrednings-konto.****Debet.**

Skulder:

*Balans till år 1910:*

Utöfver tillgång utbetalda..... kronor 1,390: 95

**Kredit.***Utgifter:*

Utredningskostnader ..... kronor 1,390: 95

**Vattenfall jämte strandområden, inköpta för elektrisk drift  
å statens järnvägar.**

Enligt den af Eders Kungl. Maj:t för vattenfallsstyrelsen utfärdade instruktion tillkommer det styrelsen att förvalta, bland annat, alla de vattenfall och för deras tillgodogörande afsedda fastigheter, som vid 1909 års ingång redan inköpts eller framdeles komma att förvärfvas för elektrisk drift å statsbanorna, där ej Eders Kungl. Maj:t för särskildt fall förordnar, att förvaltningen af sådant vattenfall eller fastighet eller del däraf skall tillkomma annan myndighet.

Till följd af nämnda bestämmelse i instruktionen har vattenfallsstyrelsen från järnvägsstyrelsen öfvertagit förvaltningen af följande enligt nedan nämnda nådiga bref inköpta fastigheter med vattenrätt nämligen:

**1. Vattenfall i Lagan och Bolmån:**

a) enligt nådigt bref den 16 mars 1908 från Sydsvenska kraftaktiebolaget inköpta och å kartor, som fogats vid ett den 2 november 1907 upprättadt köpekontrakt angifna, vid Bolmån belägna områden af följande fastigheter, nämligen ett mantal skatte Skeen n:r 2 Norrgård, ett halft mantal skatte Skeen n:r 1 Liagård, ett åttondels mantal frälse Skeen n:r 5 Torp, tre åttondels mantal skatte Hallarp n:r 4 Hultagård, ett halft mantal frälse Hallarp n:r 6 Lintagård, ett åttondels mantal skatte Hallarp n:r 3 Ödegård, ett halft mantal skatte Norret n:r 1, ett åttondels mantal frälse Norretstorp n:r 2, ett halft mantal skatte Skeen n:r 3 Brogård, ett åttondels mantal frälse Skeen n:r 4 Jönsagård, tre åttondels mantal skatte Hallarp n:r 2 Munkagård, <sup>781/4096</sup> mantal frälse Hallarp n:r 5 Södergård, tre fjärdedels mantal skatte Hallarp n:r 1 Västergård, <sup>583075/22990176</sup> mantal skatte Viggåsa n:r 2 Norrgård, fem tvåhundra femtio sju åttendels mantal skatte Viggåsa n:r 1 Söder-



gård och lägenheten Murbacken om 67,9 ar, afsöndrad från ett åttondels mantal skatte Viggåsa n:r 1 Södergård, allt i Annerstads socken, samt trettioett sextiofjärdedels mantal skatte Häggeshult n:r 1 Norrgård, lägenheten Ljungsjödalen om 50,4 kvadratref landvinning i torrlagda Ljungsjön, afsöndrad från ett sjättedels mantal skatte Häggeshult n:r 1 Norrgård och tre åttondels mantal allmänt frälse Häggeshult n:r 2, allt i Torpa socken, med tillhörande kvarn och såg, hvarjämte genom nämnda köpekontrakt till Eders Kungl. Maj:t och kronan försålts de under Skeens by lydande, i jordeboken upptagna lägenheterna ett ålfiske och en kvarn;

b) enligt nådigt bref den 29 maj 1908 från Gustaf F. Bratt, C. R. Prytz, Karl A. Krüger, Harald Thoresen och E. M. Öhman inköpta  $\frac{1}{4}$  mantal kronoskatte Hjulsnäs n:r 1 i Hamneda socken jämte Hjulsnäs och Hjulsviks kvarnar med utmål om 33,6 kvadratref, afsöndradt från  $\frac{1}{8}$  mantal kronoskatte Hökhult n:r 1 i Hinneryds socken samt kvarnutmål om 1 tunnland 10 kappland, vid år 1840 fastställt laga skifte afsöndradt från hela hemmanet  $\frac{3}{4}$  mantal Hjulsnäs äfvensom den del af hemmanet Hjulsvik, som må tillhöra ofvan berörda kvarnar;

c) enligt nådigt bref den 3 juli 1908 från konsul G. S. Arfvidsson inköpta lägenheterna Grönö utmål n:r 1 jämte vattenrätt i Lagaån, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Grönö n:r 2 Norrgård och  $\frac{3}{4}$  mantal Grönö n:r 1 Södergård, Norra Sjöbodastrand n:r 1 jämte vatten- och strandrätt i Lagaån, afsöndradt från  $\frac{5}{64}$  mantal Sjöboda n:r 1, Tofhultsstrand n:r 1 jämte vatten- och strandrätt i Lagaån, afsöndradt från  $\frac{1}{2}$  mantal Tofhult n:r 1, Norradalsstrand n:r 2, afsöndrad från den från  $\frac{1}{2}$  mantal Tofhult n:r 1 afsöndrade lägenheten Norradal, allt i Traheryds socken samt Flobodastrand n:r 1 jämte strand- och vattenrätt i Lagaån och Flobodastrand tillägget n:r 2, afsöndrade från  $\frac{1}{8}$  mantal Floboda n:r 1 i Hamneda socken;

d) enligt förenämnda nådiga bref den 3 juli 1908 från Gustaf Pettersson och hans hustru Hilda Eliasson inköpta hemmansdelarna  $\frac{1}{24}$  mantal Sjöboda n:r 1 Litt. Db,  $\frac{1}{96}$  mantal Sjöboda n:r 1 Litt. Abb och  $\frac{1}{160}$  mantal Sjöboda n:r 1 Litt. Bb, tillsammans utgörande en strandremsa om 50 meters bredd utmed Lagan;

e) enligt nådiga brefvet den 3 juli 1908 från C. O. Österlund inköpta dels  $\frac{19}{400}$  mantal Litt. C. n:r 58 Traheryd n:r 2 Kronogård och Traheryd n:r 1 Skattegård, dels ock  $\frac{34}{400}$  mantal Litt. C 59 b Traheryd n:r 2 Kronogård och Traheryd n:r 1 Skattegård samt  $\frac{5}{64}$  mantal Litt. Aab Grönö n:r 1 Södergård, hvarjämte Eders Kungl. Maj:t och kronan af bemälde Österlund jämväl förvärfvat de till Grönö Norr- och Södergård hörande andelar af de vid år 1855 å Grönö bys ägor förrättadt skifte afsatta lertag jämte därtill ledande väg.

f) Enligt nådigt bref den 30 januari 1907 har Eders Kungl. Maj:t godkänt nedan nämnda trettiofyra köpekontrakt, hvarigenom af Eders Kungl. Maj:t och kronan förvärfvats följande vid Lagan belägna fastigheter med tillhörande vattenrätt:

1) köpekontrakt den 13 september 1906, hvarigenom Bengt Peter Carlsson och hans hustru Kristina Carlsson försålt såsom afsöndring från  $\frac{11}{80}$  mantal Lejeby n:r 1 en tre meter bred strandremsa utefter Lagan jämte grund och vatten i ån samt fyra i ån belägna öar;

2) köpekontrakt den 13 september 1906, enligt hvilket Justus Broberg m. fl. försålt från  $\frac{15}{128}$  mantal Lejeby n:r 3 dels, att såsom hemmansdel ägas, ett intill Lagan

liggande område af säljarnas vid Lagan belägna skifte Litt. Cb, omfattande hela säljarnas strand emot Lagan jämte grunden och vattnet i Lagan utanför skiftet med befintliga öar, dels ock såsom afsöndring viss del af hemmanets andel i de till Lejeby hörande torfmossarna;

3) köpekontrakt den 13 september 1906, hvarigenom Pål Person m. fl. försålt  $^{15/128}$  mantal n:r 3 och  $^{1/30}$  mantal n:r 4 Lejeby med undantag af vissa afsöndringar samt en från  $^{11/80}$  mantal n:r 1 Lejeby afsöndrad lägenhet om 21 kvadratrefvar och 93 kvadratstänger;

4) ett den 12 september 1906 upprättadt köpekontrakt hvarigenom Carl Alfred Jacobsson försålt  $^{3/16}$  mantal Lejeby n:r 1 med undantag af afsöndrade lägenheter;

5) ett den 14 september 1906 upprättadt köpekontrakt, hvarigenom Emil Persson m. fl. försålt  $^{3/16}$  mantal Lejeby n:r 1 med undantag af afsöndrade områden;

6) köpekontrakt den 13 september 1906, hvarigenom Jöns Nilsson försålt såsom afsöndringar från  $^{3/16}$  mantal Lejeby n:r 2 dels hela ängsskiftet, dels ock viss del af hemmanets mosslott;

7) köpekontrakt den 13 september 1906, enligt hvilket Nils Bengtsson m. fl. försålt af  $^{7/48}$  mantal Lejeby n:r 2 såsom afsöndringar dels hela det å 1886 års hemmanskyfningskarta med Bba betecknade skiftet med grunden och vattnet i Lagan utanför skiftet, dels viss del af utmarksskifte med vatten och grund i Lagan utanför skiftet, dels ock viss del af hemmanets andel i den gemensamma mossen;

8) ett den 14 september 1906 upprättadt köpekontrakt, hvarigenom Jöns Petter Nilsson såsom afsöndring från  $^{1/24}$  mantal Lejeby n:r 2 försålt viss del af hemmanets intill Lagan gränsande skifte jämte grunden och vattnet i ån utanför skiftet äfvensom hemmanets andel i den mosse, som vore belägen å Carl Alfred Jacobssons i Lejeby n:r 1 skifte;

9) köpekontrakt den 13 september, hvarigenom Nils Swensson och Kerstin Persdotter såsom afsöndring från  $^{1/4}$  mantal Lejeby n:r 4 försålt det intill Lagan liggande med Db betecknade skiftet jämte grunden och vattnet i ån därutanför;

10) köpekontrakt den 2 oktober 1906, genom hvilket O. E. Hallberg försålt *dels* den från  $^{3/4}$  mantal n:r 1,  $^{3/8}$  mantal n:r 2,  $^{1/2}$  mantal n:r 3 och  $^{1/2}$  mantal n:r 4 Lejeby afsöndrade lägenheten Lejebyström n:r 1, *dels* två från  $^{1/20}$  mantal Lejeby n:r 1 afsöndrade lägenheter, den ena kallad Lejebyfors n:r 1 om 3 hektar 85 ar och den andra omfattande 2,200 kvadratalnar jord jämte det till stamhemmanet hörande, utmed lägenheten belägna vattenområde i Lagaån, *dels* en från  $^{1/42}$  mantal Lejeby n:r 4 afsöndrad lägenhet om 7,000 kvadratalnar jämte det till stamhemmanet hörande, utmed lägenheten belägna vattenområde i Lagaån, *dels ock*  $^{25/45}$  af det till  $^{2/3}$  mantal Uddekulla n:r 1 hörande Karsefors vattenfall med kvarn äfvensom af en från samma hemman afsöndrad lägenhet om 5 tunnland 15 kappland eller 2 hektar 69 ar 97 kvadratmeter;

11) köpekontrakt den 2 oktober 1906, enligt hvilket O. E. Hallberg försålt *dels* de från  $^{3/64}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. C<sup>I</sup> afsöndrade lägenheterna Hallefors n:r 1 och Hallefors n:r 2, *dels* de från  $^{3/64}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. C<sup>II</sup> afsöndrade lägenheterna Hallefors n:r 3 och Hallefors n:r 4, *dels* den från båda förenämnda hemman afsöndrade lägenheten Hallefors n:r 5, *dels* den från  $^{1/16}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. B afsöndrade lägenheten Hallefors n:r 6, *dels* den från  $^{3/32}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. C afsöndrade

lägenheten Hallefors n:r 7 om 19 ar 70 kvm. af hemmandelens torfmosseskifte Litt. C, *dels* den från samma  $\frac{3}{32}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. C afsöndrade lägenheten Hallefors n:r 8 om 30 ar 60 kvm. af hemmanets torfmosseskifte under Litt. e, *dels* den från  $\frac{3}{16}$  mantal Lejeby n:r 1 Litt. Aa afsöndrade lägenheten Hallefors n:r 9, *dels* den från  $\frac{5}{128}$  mantal Lejeby n:r 3 Litt. Ab afsöndrade lägenheten Hallefors n:r 10, *dels* andelen till ofvan nämnda  $\frac{3}{64}$  mantal n:r 3 Litt. C<sup>I</sup> och  $\frac{3}{16}$  mantal n:r 3 Litt. C<sup>II</sup> i det samfällda lertag, som å hemmansklyfningskarta betecknats med figur n:r 42 b, *dels* ock all till sistnämnda två hemmansdelar och det H. P. Andersson tillhöriga  $\frac{13}{128}$  mantal Lejeby n:r 3 och därifrån försålda lägenheter hörande vatten- och fiskerätt i Lagan;

12) köpekontrakt den 14 september 1906, hvarigenom Carl August Östring och hans hustru Petronella Andersson såsom afsöndring från  $\frac{5}{84}$  mantal Lejeby n:r 4 försålt viss del af det intill Lagan gränsande skifte jämte grunden och vattnet i ån utanför skiftet, äfvensom säljarnas andel i den mosse, som är belägen å Carl Alfred Jacobssons i Lejeby n:r 1 skifte;

13) köpekontrakt den 24 september 1906, enligt hvilket August Pehrsson försålt den honom såsom ägare af  $\frac{1}{20}$  mantal Lejeby n:r 1 tillkommande andel i den å Alfred Jacobssons i Lejeby n:r 1 utmarksskifte belägna mosse;

14) köpekontrakt den 24 september 1906, hvarigenom Edvard Jönsson försålt den honom såsom ägare af  $\frac{3}{16}$  mantal Lejeby n:r 1 tillkommande andel i den å Alfred Jacobssons i Lejeby n:r 1 utmarksskifte belägna mosse;

15) köpekontrakt den 20 oktober 1906, enligt hvilket Bengt Peter Johansson och hans hustru Beata Johansson försålt all den  $\frac{1}{40}$  mantal Lejeby n:r 4 tillkommande vatten- och fiskerätt i Lagan;

16) köpekontrakt den 20 oktober 1906, enligt hvilket N. P. Johansson försålt den  $\frac{13}{120}$  mantal Lejeby n:r 4 tillkommande andel i den å Carl Alfred Jacobssons i Lejeby n:r 1 utmarksskifte belägna mosse;

17) köpekontrakt den 15 september 1906 med tillägg den 26 januari 1907, hvarigenom Jöns Petter Johansson och hans hustru Hanna Jönsdotter såsom afsöndring från  $\frac{1}{8}$  mantal Kasteberg n:r 1 försålt en tre meter bred strandremsa utefter hemmanets hela strand emot Lagan jämte grunden och vattnet i Lagan utanför stranden äfvensom säljarnas andel i den allmänning, som tillhörde  $\frac{1}{8}$  mantal Kasteberg n:r 1 och vore därå belägen samt betecknades med Litt. A;

18) köpekontrakt den 15 september 1906 med tillägg den 27 januari 1907, enligt hvilket Nils Peter Svensson och Ingrid Svensson såsom afsöndring från  $\frac{1}{6}$  mantal Kasteberg n:r 1 försålt en tre meter bred strandremsa utefter hemmanets strand mot Lagan jämte grunden och vattnet i ån utanför stranden äfvensom säljarnas andel i den allmänning, som tillhörde nämnda hemman och vore belägen å Jöns Petter Johanssons  $\frac{1}{8}$  mantal Kasteberg;

19) köpekontrakt den 13 september 1906 med tillägg den 24 och 27 januari 1907, hvarigenom Lars Nilsson och Emerentia Nilsson försålt en tre meter bred strandremsa såsom afsöndring från  $\frac{2}{15}$  mantal Hof n:r 2 utmed Lagan jämte grunden och vattnet i ån utanför stranden med däri varande öar;

20) köpekontrakt den 17 oktober 1906, enligt hvilket Nils Persson försålt all den till  $\frac{1}{30}$  mantal Hof n:r 2 hörande rätt till vatten och fiske i Lagan;

21) köpekontrakt den 13 september 1906 med tillägg den 26 januari 1907, enligt hvilket försåls *dels* af Johan Jönsson, Charlotta Paulina Jönsson och Ingrid Brita Jönsson såsom afsöndring från  $\frac{1}{6}$  mantal Hof n:r 2 en lägenhet, bestående af en tre meter bred strandremsa utefter Lagan jämte vattnet och grunden i Lagan utanför strandens hela sträckning äfvensom den del af hemmanet, där de nuvarande kvarnbyggnaderna voro belägna, jämte området vid kvarnen till 15 meter från kvarnbyggnadernas sida, *dels ock* af Johan Jönsson en från  $\frac{3}{16}$  mantal Lejeby n:r 1 afsöndrad utmed Lagan belägen lägenhet om 70 meter i längd och 4 meter i bredd jämte vattenrätt, å hvilken lägenhet lagfart söktes af Jonsson den 16 januari 1906;

22) köpekontrakt den 13 september 1906 med tillägg den 26 januari 1907, enligt hvilket Jöns Peter Svensson m. fl. såsom afsöndring från  $\frac{1}{6}$  mantal Hof n:r 2 försålt en tre meter bred strandremsa utefter Lagan jämte grunden och vattnet i ån därutanför med däri befintlig ö;

23) köpekontrakt den 14 september 1906 med tillägg den 26 januari 1907, enligt hvilken handling Aktiebolaget Karsefors valskvarn af  $\frac{1}{16}$  mantal Hof n:r 3 jämte den därtill hörande tullmjölkvarn samt en från nämnda hemman afsöndrad lägenhet om 348 kvm. försålt en tre meter bred strandremsa utmed Lagan jämte grunden och vattnet utanför stranden;

24) köpekontrakt den 12 september 1906 med tillägg af den 26 januari 1907, genom hvilken handling Sven Peter Bengtsson och hans hustru Clara Bengtsson försålt ej mindre  $\frac{11}{45}$  af *dels* det till  $\frac{2}{3}$  mantal Uddekulla n:r 1 hörande Karsefors vattenfall med därvid varande kvarn och *dels* en från samma hemman afsöndrad lägenhet om 2 hektar 69 ar 97 kvm., än äfven såsom afsöndring från  $\frac{2}{3}$  mantal Uddekulla n:r 1 en lägenhet, bestående af en remsa af hemmanets hela strand utmed Lagan äfvensom grunden och vattnet i ån utanför densamma, allt såvidt stranden vattnet och grunden icke inginge i nyssnämnda lägenhet;

25) köpekontrakt den 12 september 1906, hvarigenom J. Andersson och hans hustru Elise Andersson försålt  $\frac{9}{45}$  af *dels* det till  $\frac{2}{3}$  mantal Uddekulla n:r 1 hörande Karsefors vattenfall med därvid varande kvarn och *dels* en från samma hemman afsöndrad lägenhet om 2 hektar 69 ar 97 kvm.;

26) köpekontrakt den 17 oktober 1906, enligt hvilket Sven Petter Bengtsson försålt *dels* en af honom från August Winberg och Charlotta Winberg enligt kontrakt den 31 maj 1906 inköpt lägenhet, bestående af den till en från  $\frac{1}{4}$  mantal Brödåkra n:r 2 förut afsöndrad lägenhet hörande strandremsa af tre meters bredd utmed Lagan jämte all rätt till vatten och fiske därutanför, *dels ock* en af Bengtsson från Erland Carlsson och Kristina Erlandsson enligt kontrakt den 31 maj 1906 inköpt lägenhet, bestående af den till en från  $\frac{1}{4}$  mantal Brödåkra n:r 2 förut afsöndrad lägenhet hörande strandremsa af tre meters bredd utmed Lagan jämte all rätt till vatten och fiske därutanför;

27) köpekontrakt den 5 oktober 1906, enligt hvilket August Pehrsson och hans hustru Anna Johanna Bengtsdotter försålt *dels* såsom afsöndring från  $\frac{1}{5}$  mantal Brödåkra n:r 1 viss del af det utmed Lagan liggande ängsskiftet jämte all hemmanets grund och vatten i ån, *dels ock* såsom afsöndring från  $\frac{1}{4}$  mantal Brödåkra n:r 2 den utmed Lagan liggande delen af ängsskiftet jämte all hemmanets grund och vatten i ån;

28) köpekontrakt den 5 oktober 1906 genom hvilket Per Sigfrid Persson såsom

afsöndring från  $\frac{1}{4}$  mantal Brödåkra n:r 2 försålt hela det intill Lagan gående ängsskiftet jämte all till hemmanet hörande grund och vatten i Lagan;

29) köpekontrakt den 11 oktober 1906, hvarigenom Sven Larsson och hans hustru Neta Persdotter såsom afsöndring från  $\frac{1}{4}$  mantal Brödåkra n:r 1 försålt viss del af det utmed Lagan liggande ängsskiftet jämte grunden och vattnet i ån utanför området;

30) köpekontrakt den 24 januari 1907, genom hvilket Edvard Jönsson försålt all den honom såsom ägare af  $\frac{3}{16}$  mantal Lejeby n:r 1 och delägare i Lejeby by tillkommande rätt till vatten och fiske i Lagan;

31) köpekontrakt den 24 januari 1907, genom hvilket Sven Petter Persson försålt all den  $\frac{1}{42}$  mantal Lejeby n:r 4 tillhörande vatten- och fiskerätt i Lagan;

32) köpekontrakt den 24 januari 1907, hvarigenom August Pehrsson försålt all den  $\frac{1}{20}$  mantal Lejeby n:r 3 tillkommande vatten- och fiskerätt i Lagan;

33) köpekontrakt den 24 januari 1907, genom hvilket Magnus Karlsson och hans hustru Ingrid Johanna Nilsson försålt all den  $\frac{5}{128}$  mantal Lejeby n:r 3 tillkommande vatten- och fiskerätt i Lagan; samt

34) köpekontrakt den 24 januari 1907, enligt hvilket August Karlsson försålt all den  $\frac{1}{32}$  mantal Lejeby n:r 3 tillkommande vatten- och fiskerätt i Lagan.

## II. Vattenfall i Motala ström:

a) lägenheterna Råby n:r 4, ett ålfiske kronoskatte, Råby, en kvarn kronoskatte, och Råby en frälsekvarn med tillhörigheter äfvensom lägenheterna Statens Järnvägars kraftstation n:r 1 om 4 har 35,50 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal kronoskatte Slagstorp n:r 1, Statens Järnvägars kraftstation n:r 2 om 5 har 80 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal frälse Råby n:r 3 Skattegård, Statens Järnvägars kraftstation n:r 3 om 3 har 50,70 ar, afsöndrad från 1 mantal frälse Norrby n:r 1, Statens Järnvägars kraftstation n:r 4 om 3 har 25 ar, afsöndrad från Sjöbacka n:r 1 om 1 mantal och n:r 2 om  $\frac{1}{2}$  mantal kronoskatte säteri, Statens Järnvägars kraftstation n:r 5 om 11,30 ar, afsöndrad från Råby n:r 1, 2 och 3, hvardera om  $\frac{1}{2}$  mantal frälse, Statens Järnvägars kraftstation n:r 6 om 3 har 47 ar, afsöndrad från Råby n:r 1 och 2, hvardera om  $\frac{1}{2}$  mantal frälse, Statens Järnvägars kraftstation n:r 7 om 38,40 ar, afsöndrad från 1 mantal kronoskatte Släta n:r 2 Postgård, Statens Järnvägars kraftstation n:r 8 om 6,40 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal frälse säteri Nybble n:r 1 och Statens Järnvägars kraftstation n:r 9 om 6 har 35,20 ar, afsöndrad från  $2\frac{1}{2}$  mantal frälse säteri Ljung, allt i Ljungs socken, hvilka lägenheter enligt nådigt bref den 12 december 1906 af Eders Kungl. Maj:t och kronan förvärfvats från Elon Sam Larsson;

b) ett från ett mantal frälse Stora Gunnarstorp n:r 2,  $\frac{1}{4}$  mantal kronoskatte augment Börstorp n:r 1 och  $\frac{1}{2}$  mantal frälse Lilla Gunnarstorp n:r 1 eller Jakobslund i Ljungs socken samt  $\frac{1}{4}$  mantal frälse Wimpland n:r 1 och 275 kvadratrefvar 97 kvadratstänger af Vreta Klosters sockenmark i Vreta Klosters socken afsöndradt, å ömse sidor om Motala ström beläget jordområde om 6 hektar 15,40 ar jämte all till nämnda fastigheter hörande vattenrätt i Motala ström äfvensom lägenheterna Jakobslunds kraftstation n:r 1 om 75 ar 80 kvm., afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Lilla Gunnarstorp n:r 1 eller Jakobslund, Stora Gunnarstorps kraftstation n:r 1 om 1 hektar, afsöndrad från 1 mantal Stora

Gunnarstorp n:r 2, och Börstorps kraftstation n:r 1 om 1 hektar, afsöndrad från  $\frac{1}{4}$  mantal Börstorp n:r 1, hvilka lägenheter enligt nådiga brevet den 12 december 1906 af Eders Kungl. Maj:t och kronan förvärfvats från Östergötlands elektriska kraftaktiebolag;

c) enligt samma nådiga bref den 12 december 1906 från Gustaf Alfred Pettersson inköpta kronoskattelägenheten Norra Malfors kvarn och vattenfall samt hvad för öfrigt därtill hörer i Vreta Klosters socken;

d) den enligt nådigt bref den 22 februari 1907 från O. G. Svensson inköpta lägenheten Statens Järnvägars kraftstation n:r 12 om 16,80 ar, afsöndrad från den från 1 mantal kronoskatte säteri rusthåll Odenfors n:r 1 i Vreta Klosters socken förut afsöndrade lägenheten Sågarhem n:r 1;

e) lägenheterna Statens Järnvägars kraftstation n:r 10 om 11,70 ar och Statens Järnvägars kraftstation n:r 11 om 16,60 ar, afsöndrade från kronoskattelägenheten Södra Malfors n:r 2, ett kvarntorp i Vreta Klosters socken, och hvilka lägenheter hafva af Eders Kungl. Maj:t och Kronan inköpts från Chokladfabriks-aktiebolaget Motala enligt nådiga brevet den 12 december 1906.

### III. Hammarby vattenfall i Järleån:

Nedannämnda trettioåtta, enligt nådigt bref den 22 mars 1907 från Hammarby-Yxe aktiebolag inköpta, i Nora och Linde socknar belägna lägenheter, samtliga benämnda Hammarby kraftstation och betecknade med följande nummer:

- N:r 1 om 50 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{4}$  mantal Born N:r 1;
- » 2 om 94 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. A.;
- » 3 om 42 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. B.;
- » 4 om 1 hektar 95 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. C.;
- » 5 om 2 hektar 45 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. B.;
- » 6 om 15,5 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r litt. 1 A.;
- » 7 om 45 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. A.;
- » 8 om 11,2 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{3}$  mantal Södra Husby N:r 1 litt. C.;
- » 9 om 7 hektar 85 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp N:r 1 litt. A.,  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp N:r 2 litt. B. och  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp N:r 3 litt. C.;
- » 10 om 21 hektar 44 ar, afsöndrad från 1  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp;
- » 11 om 2 hektar, 8 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{4}$  mantal Kungsheden N:r 1;
- » 12 om 9 hektar 29 ar, afsöndrad från 5 mantal Järlehyttan N:r 1,  $\frac{1}{2}$  mantal Hammarby N:r 1 och  $\frac{1}{4}$  mantal Nordankärr N:r 1;
- » 13 om 3 hektar 91 ar, afsöndrad från 1 mantal Bondebyn N:r 3, litt. D.;
- » 14 om 2 hektar 62 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1, Långforsen kalladt;
- » 15 om 15 hektar, afsöndrad från 1 mantal Bondebyn N:r 3, litt. D.;
- » 16 om 6 hektar 76 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{8}$  mantal Bondebyn;
- » 17 om 16 hektar 41 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Bondebyn N:r 2 litt. C.;
- » 18 om 14 hektar 19 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Bondebyn N:r 2 litt. B.;
- » 19 om 12 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.;

- N:r 20 om 2 hektar 94 ar, afsöndrad från  $\frac{7}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.;
- » 21 om 1 hektar 88 ar, afsöndrad från 1 mantal Bondebyn N:r 3 litt. D.;
- » 22 om 73 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Holmen N:r 1;
- » 23 om 2 hektar 88 ar, afsöndrad från 1  $\frac{1}{2}$  mantal Östanbergshyttan N:r 1 och 3 samt 1 mantal Östanbergshyttan N:r 2;
- » 24 om 4 hektar 59 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Öfre Jerle N:r 1 litt. A., i jordeboken Jerle N:r 1;
- » 25 om 1 hektar 94 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{4}$  mantal Nedre Jerle N:r 1 litt. B., i jordeboken Jerle N:r 1;
- » 26 om 5,7 ar, afsöndrad från 1 mantal Jerle N:r 1;
- » 27 om 1 hektar 64 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{4}$  mantal Nedre Jerle litt. B., i jordeboken Jerle N:r 1;
- » 28 om 2 hektar 53 ar, afsöndrad från 4 mantal Yxe N:r 1, 2, 3 och 4 (Linde socken);
- » 29 om 33 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp N:r 3 litt. C.;
- » 30 om 1 hektar 29 ar, afsöndrad från 1  $\frac{1}{2}$  mantal Brösttorp N:r 1 litt. A., N:r 2 litt. B. och N:r 3 litt. C.;
- » 31 om 8 ar, afsöndrad från 1 mantal Bondebyn N:r 3 litt. D.;
- » 32 om 2 hektar 65 ar, afsöndrad från 1 mantal Bondebyn N:r 3 litt. D.;
- » 33 om 1 hektar 80 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Bondebyn N:r 2 litt. C.;
- » 34 om 66 ar, afsöndrad från  $\frac{7}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.;
- » 35 om 30,5 ar, afsöndrad från  $\frac{7}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.;
- » 36 om 79 ar, afsöndrad från  $\frac{7}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.;
- » 37 om 76 ar, afsöndrad från  $\frac{7}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1 litt. A.; samt
- » 38 om 2,4 ar, afsöndrad från  $\frac{1}{8}$  mantal Bondebyn N:r 1, Långforsen kalladt.

Förvaltningen af ifrågavarande statsegendom kunde icke öfverflyttas till vattenfallsstyrelsen redan vid årsskiftet, utan fortsatte järnvägsstyrelsen att handhafva densamma till den 1 april 1909. Redovisning för förvaltningen intill nämnda dag blef därefter öfverlämnad till vattenfallsstyrelsen tillika med den del af den behållna inkomsten af fastigheterna, hvilken icke inlevererats till statskontoret.

Genom nådigt bref den 23 december 1908 godkände Eders Kungl. Maj:t vidare ett af järnvägsstyrelsen upprättadt förslag till köpekontrakt, hvarigenom hemmansägaren Carl Erickson och hans hustru Gustafva Erickson till Eders Kungl. Maj:t och kronan försålde hemmanslotterna  $\frac{280}{1000}$  mantal Tofhult litt. A. samt  $\frac{14}{1000}$  mantal Tofhult litt. B. i Traherydys socken, i samband hvarmed Eders Kungl. Maj:t anbefalldes vattenfallsstyrelsen att öfvertaga förvaltningen af ifrågavarande hemmanslotter.

Nedan intagna räkenskapssammandrag, i hvilka samtliga ifrågavarande fastigheter upptagits till ett värde motsvarande de för dem betingade köpeskillingarna, utvisar det ekonomiska resultatet af 1909 års förvaltning.

## Debet.

*Inkomster:**Fastigheter vid Lagan och Bolmån:*

Från järnvägsstyrelsen: behållen inkomst $\frac{1}{4}$ 1909	1,502: 95	
Arrendeafgifter.....	400: —	
Återburna utskylder .....	1,479: 67	
Ökning af andelen i Smålands m. fl. provinser hypoteksförenings reservfond.....	16: 50	3,399: 12

*Fastigheter vid Motala ström:*

Från järnvägsstyrelsen: behållen inkomst $\frac{1}{4}$ 1909	920: 60	
Utdelning från Allm. Brandförsäkringsverket för byggnader å landet.....	18: 28	938: 88

*Fastigheter vid Järleån:*

Arrendeafgifter .....	150: —	4,488: —
-----------------------	--------	----------

*Leverering:*

Värde af de från järnvägsstyrelsen öfvertagna fastigheter, som inköpts för anslagsmedel, utanordnade af riks- gäldskontoret.....	4,763,250: 33	
Från riksgäldskontoret: Anslag för inköp af hemmanet Tofhult .....	12,500: —	4,775,758: 33

*Balans till år 1910:*

Skuld till Smålands m. fl. provinser hypoteksförening.....	3,350: 69	
	<b>Summa kronor</b>	<b>4,783,597: 02</b>

## Kredit.

*Utgifter:**Fastigheter vid Lagan och Bolmån:*

Utskylder .....	1,402: 76
Afgäld till stamhemman.....	9: 62
Ombudsarfvide .....	15: —
Synekostnader .....	311: 90
Kostnader för egostyckningar .....	100: 39
	<hr/>
Transport	1,839: 67



	Transport	1,839: 67	
Reparation af väg .....		11: —	
Ränta å hypotekslån .....		128: 70	1,979: 37
<i>Fastigheter vid Motala ström:</i>			
Ombudets arfvode och reseersättning .....		209: 20	
Reparation af byggnader .....		1,316: —	1,525: 20
			3,504: 57

**Balans till år 1910:**

## Tillgångar:

Fastigheter .....	4,775,758: 33	
I bank insatta medel .....	4,276: 25	
Kontant i kassan .....	57: 87	4,780,092: 45
	<b>Summa kronor</b>	<b>4,783,597: 02</b>

**Laholms kungsladugårds vattenfall och Laholms laxfiske.**

Med anledning af en utaf vattenfallsstyrelsen i ämnet gjord framställning förordnade Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 30 juli 1909, att de under domänstyrelsens förvaltning stående Laholms kungsladugårds vattenfall med tillhörande områden af kungsladugården samt Laholms laxfiske, båda i Laholms socken af Hallands län, skulle från den 14 september 1909 öfverflyttas till förvaltning af vattenfallsstyrelsen. I styrelsens räkenskaper har ifrågavarande statsegendom upptagits till det densamma åsatta taxeringsvärde.

**Debet.****Inkomster:**

Från domänstyrelsen öfvertagna fastigheter .....

kronor 75,000: —

**Kredit.****Balans till år 1910:**

Tillgångar: fastigheter .....

kronor 75,000: —

## Hemmanen Edefors och Forsudden.

Med bifall till därom af vattenfallsstyrelsen gjord framställning godkände Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 1 oktober 1909 ett af Trollhättans elektriska kraftaktiebolag undertecknad köpekontrakt, hvarigenom bolaget till Eders Kungl. Maj:t och kronan för en köpeskillning af 75,000 kronor försålde hemmanen Edefors n:r 1 och 2, hvarterda om ett halft mantal samt Forsudden n:r 1 om ett fjärdedels mantal, samtliga belägna i Edefors socken af Norrbottens län. Eders Kungl. Maj:t anmodade i samband därmed fullmäktige i riksgäldskontoret att af de medel till belopp af högst 500,000 kronor, 1909 års riksdag ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande för inköp af fastigheter, som kunde erfordras för statens anläggningar i Trollhättan m. m., tillhandahålla styrelsen de för gäldande af köpeskillingen och för bestridande af de med köpet i öfrigt förenade kostnader erforderliga belopp samt förordnade, att nämnda fastigheter skulle, sedan de af kronan tillträds, stå under styrelsens förvaltning.

Resultatet af 1909 års förvaltning af fastigheterna framgår af följande räkenskapsutdrag.

### Debet.

#### *Leverering:*

Från riksgäldskontoret:

Anslag till inköp af vissa fastigheter ..... 75,000: —

#### *Balans till år 1910:*

Skulder:

Omkostnader för inköpet ..... 1,650: 77

**Summa kronor 76,650: 77**

### Kredit.

#### *Omföring:*

Till utredningar angående inköp af fastigheter ..... 1,650: 77

#### *Balans till år 1910:*

Tillgångar:

Fastigheter ..... 75,000: —

**Summa kronor 76,650: 77**

## Trollhätte kanalverk.

I styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverks underdåniga berättelse för år 1908 finnas de fastigheter, som motsvara fonden A, i ingående och utgående balansräkning upptagna bland »fastigheter inköpta från Nya Trollhätte kanalbolag». Då det emellertid synes leda till större öfverskådlighet och äfven ur principiell synpunkt torde vara att föredraga, att de fastigheter, som motsvara fonden A, i likhet med dem, som motsvara fonderna B och C, utbrytas och upptagas för sig, har en dylik omföring af styrelsen vidtagits såväl i den ingående som i den utgående balansräkningen.

Såsom ofvan är antydt, hafva de i följande räkenskapssammandrag intagna, från år 1908 balanserade tillgångarna upptagits till samma belopp som i den af Riksdagens år 1909 församlade revisorer afgifna berättelse eller till 5,586,558 kronor 73 öre, i hvilket belopp jämväl ingår behållningen af kanalverkets rörelse för år 1908.

### Debet.

#### *Balans från år 1908:*

Tillgångar:		
Värde å fastigheter .....	4,219,240: 58	
» » materialier .....	56,840: 24	
» » inventarier .....	74,953: 05	
» » kraftstation å Östra Malgön .....	67,825: 02	
» » aktier i Trollhättans badhus aktiebolag .....	1: —	4,418,859: 89
» » fastigheter motsvarande fonden A .....	1,033,100: 08	
I bank insatta medel .....	99,133: 76	
Kontant i kassan .....	4,342: 49	
Förskott .....	25,668: 64	
Fordringar .....	5,453: 87	5,586,558: 73

### *Omföring:*

Från Trollhätte kanalverks rörelse:

Ökning i materialiers behållna värde .....	6,086: 05	
» » inventariers » » .....	10,007: 36	16,093: 41

#### *Balans till år 1910:*

Skulder .....	9,543: 12	
	<b>Summa kronor 5,612,195: 26</b>	

## Kredit.

*Balans från år 1908:*

Skulder .....	26,905: 74
---------------	------------

*Utgifter:*

Tantiem för år 1908 till verkställande direktören vid Kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk .....	4,451: 32
-----------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------

*Leverering:*

Till kungl. statskontoret: Trollhätte kanalverks vinst för år 1908 .....	103,241: 70
-----------------------------------------------------------------------------	-------------

*Omföring:*

Till fastigheter motsvarande fonden A .....	1,033,100: 08
---------------------------------------------	---------------

*Balans till år 1910:*

## Tillgångar:

Värde å fastigheter .....	4,219,240: 58	
» » materialier .....	62,926: 29	
» » inventarier .....	84,960: 41	
» » kraftstation å Östra Malgön .....	67,825: 02	
» » aktier i Trollhättans badhus aktiebolag .....	1: —	
Fordringar .....	9,543: 12	4,444,496: 42
		<b>Summa kronor 5,612,195: 26</b>

## Trollhätte kanalverks rörelse.

## Debet.

*Inkomster:*

Kanal- och slussinkomster .....	531,758: 84
Arrendemedel för hemman, verk och lägenheter .....	5,364: 05
Räntor .....	3,505: 09
Influtna pensionsavgifter .....	435: —
Böter och straffavgifter af trafikanter efter afdrag enligt gällande reglemente för angifvarens andel .....	1,009: 23
	<hr/>
	Transport 542,072: 21

Transport 542,072: 21

Nettoinkomst af försåld elektrisk energi från kraftstationen på

Östra Malgön:

Bruttoinkomster ..... 24,789: 44

Aflöningar samt öfriga drift- och underhållskost-  
nader ..... 11,867: 70

12,921: 74

Ersättning för uthyrda inventarier ..... 2,263: —

Diverse inkomster..... 41: 47

557,298: 42

**Summa kronor 557,298: 42****Kredit.****Utgifter:****I. Aflöningsstat.**

17,750: —	Tjänstemännen .....	17,750: —	
	Arfvoden till e. o. tjänstemän, biträden för kontroll- räkning, stationsskrifvare i Vänersborg och skrif- biträden m. fl. ....	8,654: 15	
8,700: —			
	Aflöning, ved, beklädnad och hyresbidrag till kanal- bro- och slussvakter samt till material- och natt- vakter .....	55,203: 87	
56,500: —			
	Aflöning, ved och beklädnad till tvenne slussförmän vid Trollhättan .....	3,230: —	84,838: 02
3,500: —			

**II. Öfvergångsstat.**

8,900: —	Tjänstemän .....	7,883: 71	
----------	------------------	-----------	--

Hela det anslagna beloppet har icke behöft utgifvas, enär enligt gällande bestämmelser kanalinspektoren vid Brinkebergs-kulle station fått tåla en minskning i lönen med kronor 1,016: 29 på grund af åtnjuten uppbördsprovision från styrelsen för sjöfar-tens betryggande å Vänern.

**III. Pensionsstat.**

10,195: 54	Pensioner .....	9,054: 74	
170: —	Bidrag till afgifter för änkors och barns pensionering .....	247: 27	9,302: 01

Pensionsbidrag hafva utbetalats med 85 kr. för vardera af kanalinspektoren G. A. Lundgren och kontrollinspektoren E. Claréus samt 77: 27 kr. för bokhållaren W. Lindh, hvilken sist-nämnde under år 1909 uppfyllt de villkor, som äro bestämda för bidragets åtnjutande.

Transport 102,023: 74

## IV. Ersättningar och onera.

*Ersättningar:*

3,000: —	Till Vänersborgs stad för afstådda afgiftsandelar .....	3,000: —
3,653: 09	Till strandägare efter markegång .....	2,776: 67

*Onera enligt nådiga brefvet den 31 december 1867:*

500: —	Kyrkoherden, bidrag till aflöning för år 1908 .....	500: —
1,136: 54	Dito för år 1909 efter 1908 års markegång .....	1,156: 72
560: —	Skolläraren i Trollhättan, bidrag till aflöning .....	560: —
500: —	Kyrkans underhåll .....	500: —
9,439: 62	Perpetuellt arrende till Kronan för förlänta egendomar och jordersättning till Stallbacka .....	3,150: 50
		11,643: 89

Sistnämnda utgiftsposter erlades vid uppbördsstämman i mars 1909 men afse 1908 års utskylder.

## V. Omkostnadsstat.

*Underhåll af kanalen med därtill hörande byggnader  
och anläggningar:*

## Vänersborgs station:

Vanliga underhållskostnader .....	4,379: 29
-----------------------------------	-----------

## Brinkebergskulles station:

Elektrisk belysning vid Gropbron	317: 08
Belysning med luxlampor vid slussarna .....	2,374: 36
Vanliga underhållskostnader .....	4,624: 13
	7,315: 57

## Trollhättans och Åkerströms stationer:

Elektrisk belysning .....	3,984: 96
Vanliga underhållsarbeten, förrå- dets skötsel, diverse reparatio- ner af bostadshusen, plane- ringsarbeten, vägunderhåll m. m. hafva kostat .....	45,036: 54
	49,021: 50

---

 Transport 60,716: 36

113,667: 63

Transport 60,716: 36

113,667: 63

Anslag enl.  
af Kungl.  
Maj:t den 6  
nov. 1908  
fastställd stat.

## Ströms station:

	Belysning med luxlampor.....	3,009: 21	
65,000: —	Vanliga underhållskostnader .....	3,392: 92	6,402: 13
			67,118: 49

Skogen har under året lämnat en förlust af 204: 55 kr., som ökat utgiften under kontot »underhåll af kanalen etc.»

6,000: —	<i>Omkostnader för förvaltningsbyggnaden samt bostadslägenheter och bränsle åt tjänstemännen .....</i>		6,022: 94
----------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------	--	-----------

*Bogserångarens drift:*

	Aflöningar och tantiem åt besättningen, stenkol och andra förbrukningsartiklar hafva medfört en kostnad af.....	7,072: 78	
	Bogseringsinkomsterna hafva utgjort ...	6,673: 32	
2,000: —	Driften har således medfört en direkt utgift af .....		399: 46
6,000: —	<i>Hufvudledning för vatten och aflopp till och vid Åker och Åkersberg .....</i>		6,096: 53
3,000: —	<i>Uppförande af en lastbrygga af trä i bergkanalen .....</i>		1,775: 49

Under år 1908 har densamma härutöfver dragit en kostnad af kr. 187: 75.

2,500: —	<i>Påbörjande af lastkaj af sten nordväst om landsvägssvängbron i Trollhättan.</i>		
----------	------------------------------------------------------------------------------------	--	--

Detta arbete har icke utförts, enär enligt senare planläggning ifrågasatts, att den blifvande svängbron öfver kanalen skall placeras å den plats, där det förut varit afsedt att förlägga lastkajen.

7,000: —	<i>Ombyggnad af telefonlinjer .....</i>		4,792: 01
----------	-----------------------------------------	--	-----------

Arbetet har icke ännu slutförts.

*Grund och öfverbyggnad för 2:ne vattenståndspegel, halfva kostnaden.*

2,000: —	Arbetet för de tvenne peglarna har dragit en kostnad af.....		2,855: 27
----------	--------------------------------------------------------------	--	-----------

men är ännu icke färdigt.

Efter arbetets fullbordande kommer halfva kostnaden att påföras kraftverket.

30,000: —	<i>Lastbrygga vid Stallbacka.</i>		
-----------	-----------------------------------	--	--

För år 1909 var beviljadt ett anslag på 30,000 kronor till provisorisk lastbrygga för industriområdet

---

 Transport 89,060: 19 113,667: 63

Anslag enl.  
af Kungl.  
Maj:t den 6  
nov. 1908  
fastställd stat.

Transport 89,060: 19 113,667: 63

vid Stallbacka och var föreslaget att i samband med denna bryggas utförande pröfva metoden med borttagande af berg under vatten medels en stor mejselmaskin, monterad på pråm. Ett försök med en dylik mejselmaskin på platsen för ifrågavarande lastbrygga utfördes äfven, men berget visade sig dels för hårdt, dels olämpligt lagradt för arbetets fullföljande efter den första planen. Försök hafva därför i stället gjorts att medelst mejselmaskinen undanskaffa ett undervattensberg vid Lilla Edet, som skall borttagas i samband med Trollhätte kanals ombyggnad (se vidare sid. 61), under det att planen för lastbryggan omarbetades, så att den kunde utföras utan nämnvärd undervattenssprängning. Själftva arbetet med bryggan uppskötis äfven till vintern 1910, och är numera fullbordadt.

*Reparation af stödmur vid Åkersvass.*

4,000: — Anslag från 1907 års stat ..... 6,111: 84

År 1908 utbetalades kronor 379: 81. Orsaken till att kostnaden för arbetet blifvit större än anslaget beror på att det vid rifningen visade sig oundgängligt nödvändigt att ombygga 30 meter i stället för afsedda 20 meter kajmur.

*Öfriga förbättringsarbeten vid kanalen.*

Anläggning af elektrisk belysning (2 bågglampor) på Stallbackaön utmed den s. k. nya Stallbackakanalen .....	597: 93	
Anbringande af träafvisare i Bergkanalen...	1,365: 90	
Uppförande af en brygga med lossningskran vid Åkersbergs materialgård.....	1,588: 10	
Inredning af snickareverkstad i Åkersbergs materialgård .....	1,737: 28	
Utförande af biledningar för vatten och aflopp till materialgård, smedja, förmansbostäder, automobilstall och ladugårdar vid Åker och Åkersberg .....	2,985: —	8,274: 21
7,000: — <i>Expenser</i> .....		8,186: 40
3,000: — <i>Rese- och revisionskostnader</i> .....		1,527: 60
<i>Diverse kostnader, sjukunderstöd, läkarevård, medicin m. m.</i> .....		5,898: 98

Transport 119,059: 22 113,667: 63



Transport	119,059: 22	113,667: 63	
Undersökningar för kanalens ombyggnad.....	5,224: 34		
företagna på grund af nådig remiss den 26 januari 1906.			
Assuranspremier till Allm. Brandförsäkrings- verket för byggnader å landet .....	2,247: 67		
Arfvode till juridiskt biträde för utarbetande af förslag till nytt kanalreglemente m. m.	500: —		
Likvid i afräkning för kostnader för ut- betande af förslag till ny taxa för Trollhätte kanal .....	1,500: —	128,531: 23	

#### VI. Räntor.

Till riksgäldskontoret har inbetalts ränta å köpeskillingen för från Nya Trollhätte kanalbolag inköpt egendom med	205,982: 16		
Häraf hafva från fonden A:s afkastning tagits .....	13,969: 18	192,012: 98	434,211: 84

*Nettobehållningen för året*, hvilken utgör kronor 123,086: 58, redovisas sålunda:

#### *Omföring:*

Till Trollhätte kanalverk:			
Ökning i materialiers behållna värde .....	6,086: 05		
Ökning i inventariers behållna värde efter nödiga afskrifningar .....	10,007: 36	16,093: 41	
Till »anslag för uppehållande af vattenfallsstyrelsens verksamhet» .....	26,000: —	42,093: 41	

#### *Balans till år 1910:*

##### Tillgångar:

I bank insatta medel .....	78,733: 96		
Kontant i kassan .....	2,259: 21	80,993: 17	123,086: 58
		<u>Summa Kronor</u>	<u>557,298: 42</u>

*Vattenfallsstyrelsen får härmed föreslå, att kanalverkets disponibla nettobehållning för år 1909, kronor 80,993: 17, må inlevereras till handels- och sjöfartsfonden.*

Kanalen öppnades för allmän trafik den 14 april och stängdes den 22 december. Den s. k. gamla slusslinjen vid Trollhättan öppnades dock först den 8 maj och stängdes

den 10 december, enär trafiken i början och i slutet af seglationstiden icke var större än att denna linje väl kunde undvaras.

Vattenståndet i kanalen var i början af året något under medelvatten (3,86 m. å skalan vid Trollhätte svängbro) men steg småningom så att detsamma vid seglationens slut närmade sig högvatten (5 meter på samma skala).

Iskrafning iaktogs i älven den 4 mars, den 30 och 31 december.

Älven ofvanför Trollhättan var isbelagd vid årsskiftet och till den 19 januari, mellan den 2—24 februari och den 4—7 mars.

Trafiken har varit rätt liflig, men vissa omständigheter hafva gjort, att årsresultatet icke blifvit så tillfredsställande, som önskligt varit. Sålunda kom icke trafiken i full gång förrän i början af maj, ty före denna tid voro flere Vänershamnar isbelagda. Lockout och »storstrejk» vållade under augusti och september en afsevärd nedgång i trafiken, och till sist inträdde stark vinter redan i senare hälften af november och åstadkom, att många kanalbåtar lades upp för vintern.

Några missöden af allvarligare slag i slussar och kanaler hafva icke förekommit, hvadan trafiken under hela seglationstiden kunnat fortgå utan afbrott.

Trafikens storlek under 1909 i förhållande till näst föregående 5 år framgår af nedan intagna sammanställning.

	Antal trafikerande ångare.	Antal trafikerande segelfartyg.	Samman- lagdt tontal registerton.	Samman- lagda antalet resor.	Godsmängd kg.	Brutto- uppbörd kr.	
År 1904 .....	192	272	830,027	10,570	814,838,772	543,805	27
» 1905 .....	188	235	859,831	9,415	818,949,078	528,868	85
» 1906 .....	204	244	992,564	10,501	994,071,196	596,203	85
» 1907 .....	211	265	966,151	10,584	1,051,851,848	609,248	66
» 1908 .....	235	272	931,415	10,033	1,110,619,889	554,515	08
» 1909 .....	277	263	871,543	9,284	1,054,266,116	531,758	84

I de angifna godsmängderna för åren t. o. m. 1907 ingår icke det gods, som fraktats å fartyg, hvilka, kommande från eller gående till Göta kanal, erlägga afgift »per rus», d. v. s. betala viss bestämd afgift för resa utan hänsyn till innehafd last. Sedan emellertid vederbörande rederier och fartygsbefälhafvare uppmanats att från och med år 1908 lämna nödiga uppgifter om fartygens last, oberoende af sättet för afgifternas bestämmande, har äfven »per rus»-godset kunnat medtagas i 1908 och följande års siffror. Vikten af detta gods uppgick under 1908 till 150,211,132 och under 1909 till 168,628,401 kg. Fråndrages denna sistnämnda godsmängd från ofvan angifna slutsumma för 1909, erhålles 885,637,715 kg., hvilken siffra visar, att trafiken å Väners hamnar under 1909 varit 74,771,042 kg. mindre än 1908. Däremot visar »per rus»-trafiken till och från Göta kanal en ökning i godsmängd under 1909 af 18,417,269 kg. jämfördt med år 1908.

I följande tabell redogöres för de hufvudsakliga varuslagens andel i rörelsen åren 1908 och 1909.

Varuslag.	K v a n t i t e t	
	1908.	1909.
Fotogen .....	7,948,428 kg.	4,182,061 kg.
Glaubersalt .....	4,315,816 »	3,486,271 »
Gödningsämnen .....	7,548,724 »	7,583,242 »
Järn, stål och göten .....	20,187,203 »	18,767,587 »
Malm .....	59,246,198 »	51,274,518 »
Mjöl .....	10,854,200 »	10,979,895 »
Fodermjöl .....	2,885,273 »	4,218,798 »
Foderkakor .....	3,597,176 »	7,551,355 »
Fodermelass .....	154,785 »	194,585 »
Papper .....	14,805,295 »	11,754,828 »
Pappersmassa .....	88,947,796 »	90,925,076 »
Salt .....	4,080,566 »	3,941,750 »
Skrotjärn .....	8,903,829 »	9,808,438 »
Sten och kalk .....	5,740,031 »	5,217,925 »
Spannmål .....	12,329,185 »	17,315,654 »
Stenkol och koks .....	294,967,270 »	264,534,139 »
Tackjärn .....	23,884,627 »	30,668,247 »
Trävaror, sågade .....	195,255,051 »	190,467,908 »
» grufstolpar .....	77,028,630 »	95,828,500 »
» brännved .....	16,873,000 »	19,799,500 »
» slanor .....	122,978,400 »	94,250,400 »
» timmer .....	32,981,200 »	25,922,000 »
Öfriga varuslag .....	97,307,206 »	85,593,439 »
<b>Summa</b>	<b>1,110,619,889 kg.</b>	<b>1,054,266,116 kg.</b>

## Kraftverksanläggningen vid Trollhättan.

Vid de byggnadsarbeten, som drifvits direkt af verkets ingenjörer, sysselsattes vid årets början 1,240 man, hvilken arbetsstyrka under våren hölls ganska oförändrad men därefter successivt ökades och nådde maximum strax före »storstrejken», då den uppgick till 1,520 man, hvarvid dock är att märka, att under året igångsatts en del arbeten för utvidgning af tubintaget och kraftverket till full utbyggnad.

Vid »storstrejkens» utbrott var arbetet så inriktadt, att alla till den första utbyggnaden hörande byggnadsarbeten skulle blifva färdiga i så god tid, att, om maskinmontaget icke lagt hinder i vägen, kraftstationen kunnat träda i verksamhet på nyåret 1910. Äfven uppmurningen af stationens andra utbyggnad hade beräknats utförd under år 1909.

Genom »storstrejken» blefvo emellertid arbetena förskjutna, så att en del betongjutfnings- och murningsarbeten, hörande till verkets utvidgning, för att undvika murning under vintern, lämpligare uppskötos till våren 1910. På den grund igångsattes arbetena

efter strejken med omkring 1,200 man, hvilken styrka dock ökades, så att under några dagar i oktober arbetsstyrkan vid byggnadsarbetena uppgick till omkring 1,400 man; där- efter minskades den och utgjorde vid årsskiftet omkring 880 man.

Dessutom hafva vid diverse till byggnadsarbetena hörande entreprenader varit sys- selsatta arbetare till ett antal, som växlat mellan 65 och 202 man.

De hufvudsakliga arbetena hafva varit följande:

Vid *regleringsdammen* har den för det västligaste utskofvets utförande erforderliga fångdammen gjorts fullt färdig samt innanför densamma murats den till utskofvet hörande mellanpelaren samt dammtröskeln mellan pelaren och landfästet. Sedan själfva dammbron med afstängningsluckor och spel därefter monterats, sprängdes fångdammen den 22 de- cember, hvarefter vattnet kunde ledas genom den nya utskofsöppningen. Vattenståndet vid dammen var under hela året ganska högt samt steg under hösten till den högsta kända h. v. y. Delvis torde det höga vattenståndet få anses beroende på en genom älf- sektionens förträngning genom fångdammen uppkommen dämning, som försvann, så snart vattnet kunde ledas genom det nya utskofvet, men delvis och i hufvudsak berodde det på det höga vattenståndet i Vänern. Då detta var i kontinuerligt stigande, nedlades vid årsskiftet det egentliga arbetet på dammen i afvaktan på gynnsammare vattenförhållanden. Under året hafva bortsprängts 3,492 m<sup>3</sup> berg, och schaktats 530 m<sup>3</sup> jord och sten. Den i pelare, landfäste och dammtröskel inlagda murmassan uppgår till 912,8 m<sup>3</sup>.

Vid *intaget* fortsattes bergsprängning och schaktning för bassängen inom den under år 1908 indämda och torrlagda arbetsplatsen och uttogos därvid under året 12,634 m<sup>3</sup> berg samt 1,926 m<sup>3</sup> jord och sten.

Därefter utfördes mellanpelarna af beton med granitbeklädning samt tröskeln mellan dessa, och slutligen monterades den på pelarna liggande järnbron samt afstängningskon- struktionen. Det under året uppförda murverket i pelare och tröskel uppgår till 1,444,4 m<sup>3</sup>, och har dessutom utförts en del stödmurar, sammanlagdt uppgående till 271,7 m<sup>3</sup>.

Sedan afstängningskonstruktionen monterats, borttogs det invid fångdammen be- lägna berget, hvarvid sträfningen af fångdammen successivt måste flyttas från de närmast dammen belägna bergpallarna. Vid årsskiftet var denna omsträfning af dammen färdig, och återstod endast c:a 130 m<sup>3</sup> berg att bortspränga, för att allt skulle vara klart för vattnets framsläppande genom intagsanordningarna.

Sedan 1909 års riksdag anslagit medel till ombyggnad af Trollhätte kanal, kan man för framtiden med säkerhet räkna med en höjning af lågvattenytan ofvanför dammen vid Trollhättan, så att den utbyggnad med 2 ytterligare utskofsöppningar, som var afsedd att ske i framtiden efter Vänerens reglering, kan inskränkas till utförande af en öppning. Då det befunnits fördelaktigast att utföra äfven denna öppning i samband med den första utbyggnaden, äro arbetena bedrifna i enlighet därmed.

*Tillopskanalen* har under året i det allra närmaste fullbordats, så att endast några mindre kompletteringsarbeten återstå.

De utförda arbetena hafva bestått i:

Bortsprängning af	62,586	m <sup>3</sup>	berg,
Schaktning	»	5,507	» jord och sten,
Gjutning	»	11,516	» betongmur,
Murning	»	2,697	» mur i bruk,

Murning	af	300	m <sup>3</sup>	kallmur,
Utförande	»	5,581	m <sup>2</sup>	murbeklädnad i råkopp samt 105 m <sup>2</sup> huggen yta i mätningssännen, samt
»	»	2,340	»	stålslipning.

Dessutom hafva de tre öfver kanalen ledande broarna fullbordats och den stora afstängningsluckan vid den blifvande grenpunkten mellan den nu utförda och den framtida tilloppskanalen insatts. De för utgrening af den framtida kanalen oundgängligaste arbetena äro äfvenledes utförda under året.

I *fördelningsbassängen* hafva utförts alla erforderliga sprängnings- och schaktningsarbeten samt betongjutningen i alla bassängens omfattningsmurar och i alla tubkamrar. I tubkamrarna för de till den första utbyggnaden hörande turbinerna är cementbeklädnaden färdigslipad samt luckor och spel monterade. Öfver samma kammare är uppförd en öfverbyggnad med väggar af nubbsten, bakmurad med tegel samt tak af beton på järntakstolar med beläggning af asfalt. Isgrindarna voro vid årsskiftet under montage.

Under året hafva uttagits 15,008 m.<sup>3</sup> berg, 376 m.<sup>3</sup> jord och sten samt utförts 7,346 m.<sup>3</sup> murverk i beton eller bruksmur. Slutligen äro bräddafloppen i bassängen färdigställda samt afloppstunneln från det norra bräddafloppet eller den, som behöfver utföras för den första utbyggnaden, färdigsprängd.

För *trycktuberna* hafva alla tunnlar fullbordats, och i alla till första utbyggnaden hörande tuber är plåtbeklädnaden inlagd och kringbetonerad.

Då svårighet på grund af läckvatten kunde befaras vid betonerings af tuberna för andra utbyggnaden, om denna skulle utföras, sedan vattnet påsläppts i tilloppskanalen, anhöll vattenfallsstyrelsen i underdånig skrifvelse den 29 maj 1909 om bemyndigande att redan i samband med första utbyggnaden insätta plåtbeklädnaden för de fyra sydligaste tilloppstuberna samt om anvisande af härför erforderligt belopp, 150,000 kronor. Denna styrelsens framställning bifölls af Eders Kungl. Maj:t enligt nådigt bref den 11 juni 1909, och anvisades ifrågavarande belopp att utgå af det anslag å 2,800,000 kronor, som af Riksdagen för år 1909 beviljats för utbyggande af kraftstationen för en leveransförmåga af 76,000 elektriska hästkrafter. Arbetet med utförande af plåtbeklädnad och betonerings af tunnlar för turbinerna n:ris 5—8 hade vid årets slut framskridit så långt, att äfven dessa tunnlar till större delen voro plåtklädda och betonerade.

Vid *generatorstationen* blef bergsprängningen i det närmaste slutförd äfven för andra utbyggnaden med undantag dock för den bergsprängning, som måste ske bakom fångdammen framför afloppskanalerna till turbinerna n:ris 5—8. Under året hafva 9,646 m<sup>3</sup> berg uttagits.

Grunden gjordes färdig till såväl 1:sta som 2:dra utbyggnaden. Härför hafva under året gjutits 6,512 m<sup>3</sup> beton.

Själftva byggnadsstommen jämte tak blef fullt färdig för 1:sta utbyggnaden, inberäknadt därtill hörande del af den s. k. bakbyggnaden. För andra utbyggnaden anlände en del af granitbeklädnaden till byggnadsplatsen, men själftva murningsarbetet har, såsom ofvan nämnts, på grund af »storstrejken» uppskjutits till år 1910.

Leveransaftal för större delen af byggnadsarbetena för stationens 2:dra utbyggnad hafva träffats under året.

I maskinsalen återstodo vid årsskiftet en del inredningsarbeten såsom golffläggning, väggbeklädnad med glaceradt tegel, målning m. m., hvilka arbeten dock ej kunna utföras, förrän maskinmontaget framskridit längre.

Den i maskinsalen erforderliga stora traversen har monterats och varit i användning för maskinmontaget sedan den 27 maj. I »bakbyggnaden» har den hiss, som varit afsedd att där inställas, färdigmonterats.

Af *turbinerna* började n:o 1, som levereras af Nydqvist & Holm, monteras den 5 mars, hvaremot Aktiebolaget Karlstads mekaniska verkstad igångsatte uppsättningen af sin första turbin n:o 3 den 14 april. Vid utgången af år 1909 hade montaget af turbinerna framskridit så långt, att för turbinerna n:ris 1 och 2 plåtkåporna voro till större delen uppsatta, och inriktningen af axeln till den förstnämnda påbörjad. För n:o 3, vid hvilken de inre delarna först insattes, voro lagren och axeln fullt uppriktade och i ordning samt för n:o 4 uppsättning af sugrör och fundamentram påbörjad. Till turbinerna n:ris 1 och 2 voro alla delar levererade i Trollhättan och till n:ris 3 och 4 arbetena vid verkstaden i det närmaste avslutade. Regulatorerna voro delvis under uppsättning.

*Generatorstationens elektriska utrustning* har fortskridit i den mån byggnadsarbetena tillåtit. Af de stora generatorerna blef den första provisoriskt uppställd i verkstaden i Västerås, så att den kunde drivas i tomgång och underkastas en del prof den 24—29 oktober. Maskinen afsändes omedelbart därefter till Trollhättan och uppsättningen tog sin början. Vid årsskiftet var ytterligare en generator proffärdig i fabriken.

Det för magnetiseringsanläggningen afsedda ackumulatorbatteriet har under året monterats och tagits i bruk, laddadt med ett provisoriskt, förhyrdt maskineri. För de stora kranarna har därigenom erforderlig likström ständigt varit disponibel.

*Ställverksbyggnaden* är i hufvudsak fullbordad. För grundens komplettering har under året gjutits 141 m<sup>3</sup> betan. Murningsarbetet var vid »storstreckens» utbrott i det närmaste färdigt, men slutfördes ej förrän under november månad.

Af inredningsarbetet, som måste gå hand i hand med montaget af den elektriska utrustningen, återstod vid årsskiftet en del att utföra.

Mellan generatorstationen och ställverksbyggnaden har utförts en c:a 195 m. lång *kabelgång*, hvilken i båda ändar är bildad af murverk, men på midten på en sträcka af 108,5 m. sprängd genom berget under hotell Utsikten. Kabelgången, som på de sträckor, där den är murad, är täckt med betonhvalf, är delad i fyra afdelningar genom ett bjälklag samt tvänne öfver hvarandra liggande mellanväggar.

*Ställverkets elektriska utrustning* har likaledes monterats allt efter som byggnadsarbetet fortskridit. Sex af de stora transformatorerna, som levereras af firman Oerlikon i Zürich, afprovades delvis i juni månad. För instrumenteringsanläggningens utförande på ett för ändamålet betryggande sätt har, särskildt rörande strömbrytare och åkskydd, ett vidlyftigt utrednings- och konstruktionsarbete nedlagts. De för instrumenteringen erforderliga mellanväggarna i ställverksbyggnaden hafva utförts med armerade betonplattor i järnställningar.

Installationen för generatorbyggnadens, tubintagets och ställverkets belysning och för hjälpmaskineriet (kranar, pumpar, hissar m. m.) har beställts hos Allmänna svenska elektriska aktiebolaget och utfördes till största delen under år 1909.

Vid 42-tons *bockkranen* har utförts två kontreforter af betan för att förebygga

glidning efter ett i berget under kranen liggande, ganska starkt lutande slag. Kranen har varit i användning sedan den 23 februari 1909.

Följande för driftpersonalen afsedda *bostadshus* blefvo under året färdiga att tagas i användning:

Bostad för öfveringenjören, bostad för driftingenjör (f. d. villan Forslid, som flyttats), 6 st. mindre och 2 st. större bostadshus för maskinister och vakter samt en för maskinist- och väktbostäderna gemensam tvättstuga.

Dessutom kommo ytterligare 2 st. större bostadshus för maskinister under tak och blefvo i det närmaste färdiga.

Vattenledning i anslutning till Trollhätte kommuns rörnät har framdragits till samtliga nyappförda bostäder, som äfven försetts med afloppsledningar och elektrisk belysning.

Slutligen hafva nya vägar till dessa bostäder iordningstälts, hvarjämte påbörjats en väganläggning från ställverksbyggnaden förbi generatorbyggnaden med förbindelse till vägsystemet vid de nya bostadshusen.

#### 1909 års utgifter hafva varit:

Arbetslöner och förbrukade materialier, afbetalningar på maskinleveranser, byggnadsentreprenader m. m. ....	3,575,641: 46	
Inventarier, ökning i behållet värde .....	37,477: 68	3,613,119: 14
Materialier, minskning i behållet värde.....		42,369: 68
	<b>Summa kronor</b>	<b>3,570,749: 46</b>

*Räkenskapsammandraget* för kraftverksanläggningen har följande utseende:

#### Debet.

#### Balans från år 1908:

##### Tillgångar:

Utredningskostnad .....	65,438: 17	
Anläggningskostnad .....	3,845,986: 36	
Värde å materialier .....	145,801: 32	
» » inventarier .....	383,082: 14	4,440,307: 99
Förskott.....		226,441: 98
Upplupna räntor å anslagsmedel .....		27,359: 05
I bank insatta anslagsmedel.....		370,759: 29
		5,064,868: 31

#### Inkomster:

Ränta å i bank insatta medel.....		11,094: 19
Influtna hyror för de för kraftverkets personal uppförda bostadshusen.....		979: 67
		12,073: 86
	Transport	5,076,942: 17

**Leverering:**

Från riksgäldskontoret:

Anslag till anläggning af en kraftstation vid Trollhättan .....	3,065,000: —	
Anslag till utbyggande af kraftstationen vid Trollhättan för en leveransförmåga af 76,000 elektriska hästkrafter .....	300,000: —	3,365,000: —
		<u>Summa kronor 8,441,942: 17</u>

**Kredit.****Leverering:**

Till kungl. statskontoret:

Återbetalning af förskott .....	6,000: —
Denna leverering skedde år 1908, men blef då felaktigt förd.	

**Omföring:**

Till Hotell Utsikten:

Ränta och amortering å hypotekslån .....	330: 48
------------------------------------------	---------

**Balans till år 1910.**

Tillgångar:

Utredningskostnad .....	65,438: 17	
Anläggningskostnad .....	7,421,627: 82	
Värde å materialier .....	103,431: 64	
» » inventarier .....	420,559: 82	8,011,057: 45
Hyror för bostadshusen för kraftverkets personal, insatta i bank	979: 67	
Upplupna räntor å anslagsmedel, insatta i bank .....	38,453: 24	
I bank insatta anslagsmedel .....	375,732: 78	
Fordringar .....	9,388: 55	8,435,611: 69
		<u>Summa kronor 8,441,942: 17</u>



## Anläggning af distributionsledningar m. m.

### Långlinjerna för 50,000 volt

till Göteborg och Alingsås hafva under året i det närmaste färdigställt.

Båda ledningarna hafva utförts med användande af s. k. hängisolatorer, så vidt bekant de första i Europa. Järnmasterna hafva utförts efter verkets ritningar af E. A. Rosengrens kassaskåpsfabrik, Hessleholms mek. verkstad och Arlöfs mek. verkstad. Kopparledningarna hafva levererats af A. B. Svenska metallverken. Uppsättningsarbetet har utförts helt och hållet med egen personal.

Arbetet med de från ställverket utgående ledningarnas framdragande närmast Trollhättan har kunnat påörjas först mot slutet af året, enär de för högspänningsledningarnas framförande öfver den blifvande trafikkanalen erforderliga konstruktionerna först efter Riksdagens beslut i kanalfrågan kunnat bestämmas. Tornen för kanalkorsningen levereras af Hessleholms mek. verkstad, som äfven monterar dem.

### Sekundärstationer.

*Sekundärstationen i Sköfde*, för hvilken byggnaden utförts af A. B. Skånska cementgjuteriet, den elektriska instrumenteringen af Nya förenade elektriska A. B. samt transformatorerna af Allmänna svenska elektriska aktiebolaget, var färdig och togs i bruk den 5 november.

Sköfdestationen är tillsvidare utbyggd såsom tertiärstation och matas genom 10,000 volts ledning från Skara. Erforderlig tomt för Sköfdestationen har med Kungl. Maj:ts medgifvande upplåtits från Sköfde kyrkoherdeboställes ägor mot årlig afgäld till boställshafvaren.

Husbyggnaden för *sekundärstationen i Göteborg*, utförd på entreprenad af byggmästare Axel Persson, blef i hufvudsak färdig i augusti, hvarefter montaget af järnställningar och mellanväggar utförts af smedsmästare C. H. Andersson resp. Skånska cementgjuteriet. Den elektriska utrustningen levereras och uppsättes af Allmänna svenska elektriska A. B. Arbetet härmed har icke hunnit afslutas under året. Tomt för sekundärstationen har i enlighet med bestämmelse i det med Göteborgs stad afslutade kontraktet angående leverans af elektrisk energi utan ersättning lämnats af staden.

För *sekundärstationen vid Alingsås* har husbyggnaden, utförd af A. B. Skånska cementgjuteriet, under året i hufvudsak färdigställt. Af den elektriska utrustningen, som levereras af Allmänna svenska elektriska A. B., var instrumenteringen vid årsskiftet under uppsättning och transformatorerna i det närmaste proffärdiga i fabriken. Tomt för transformatorstationen har inköpts från staden för ett belopp af 1,000 kronor.

För *sekundärstationen vid Lilla Edet* har husbyggnaden jämte pumphus uppförts af A. B. Pontus Lindström, Örebro. Montaget af den elektriska utrustningen, som levereras

af Allmänna svenska elektriska A. B., hade vid årsskiftet ännu ej påbörjats. Vaktbo-staden, som uppföres af byggmästare Emil Haglund, Trollhättan, var under tak.

Husbyggnaden för *sekundärstationen vid Nol*, uppförd af A. B. Skånska cement-gjuteriet, var under tak.

### Öfriga ledningar.

10,000 volts ledningen till industriområdet å Stallbacka äfvensom dess fortsättning till Vargön utföras med användande af aluminiumlinor, hvarigenom väsentlig besparing i totalkostnad ernåtts. Detta torde vara första gången i vårt land, som aluminium i större utsträckning kommit till användning som ledningsmateriel vid luftledningar. Å sträckan från Stallbacka till Vargön uppbäras ledningarna af impregnerade trästolpar, hvilkas uppsättning pågick vid årsskiftet.

Från Skara öfver Axvall till Hushagen har en 10,000 volts rörstolplinje och från Hushagen till Sköfde en linje med järnmaster, afsedd att framdeles drivas med 50,000 volt, färdigbyggts och tagits i bruk den 5 nov. för energileverans till Sköfde stad samt en del abonnenter i Axvallstrakten. Masterna till ledningen mellan Hushagen och Sköfde hafva tillverkats vid E. A. Rosengrens och Arlöfs verkstäder. Uppsättningsarbetet har utförts med eget folk.

Under året har en afgreningsledning från Grästorplinjen till Sparlösa kvarn utförts och tagits i bruk den 28 april, hvarjämte lågspänningsledningar vid Håkantorps stations-samhälle utförts och inkopplats den 11 jan.

Vidare hafva en 10,000 volts luftledning från Lilla Edet till Göta sulfitfabrik samt en kabledledning från transformatorstationen vid Göteborg till Göteborgs pappersbruk å Hisingen färdigställt men ej kunnat tagas i bruk, innan kraftverket blir färdigt. Byg-gandet af en ledning från Håkantorps till Helås pågick vid årsskiftet. Stakning af ledningar från Alingsås till Vårgårda samt från Göteborg till Agnesberg har utförts.

Koncessioner för följande ledningar hafva under år 1909 beviljats af Eders Kungl. Maj:t:

1)	Vid Håkantorps stationssamhälle .....	190	volt, den 26 febr.
2)	Från Baljered till Sparlösa .....	10,000	» » 26 »
3)	» Sylte kronogård till Göteborg .....	50,000	» » 26 mars.
4)	Vid Strömslund och Arvidstorp (tillägg) .....	220	» » 27 maj.
5)	Från Göteborg till Hisingen (kabel) .....	10,000	» » 30 juli.
6)	» Lilla Edet till Alingsås .....	50,000	» » 13 aug.
7)	» » » » Göta sulfitfabrik .....	10,000	» » 3 sept.
8)	» Skara till Sköfde .....	50,000	» » 24 »
9)	» » » Axvall .....	10,000	» » 1 okt.
10)	» Stallbacka till Vargön .....	10,000	» » 29 »
11)	» ställverket till Sylte kronogård .....	50,000	» » 31 dec.
12)	» utledningsknippet till Stallbacka .....	10,000	» » 31 »

Dessutom har underdånig ansökan om koncession för en ledning från Håkantorps till Helås för 10,000 volt inlämnats den 18 november 1909.

### Tertiärstationer.

En för energileverans till Göta sulfittfabrik erforderlig periodomformareanläggning, som levereras af Nya förenade elektriska A. B., afprovades i verkstaden i början af december och afsändes därefter till uppställningsplatsen.

För distribution af belysning och kraft inom Lilla Edets municipalsamhälle och i Vårgårda hafva anläggningar planerats men utförandet ej påbörjats.

### 50-periodsanläggningar i Trollhättan.

Då kraftstationen å Malgön måste afstängas under ett par månaders tid, medan sprängningsarbeten för den stora kraftkanalen nödvändiggjorde afstängning af tilloppskanalen till Malgöstationen, blef det nödvändigt att anskaffa motsvarande kraftbelopp på annat håll. Detta skedde genom att i provisoriska stationen uppställa en tredje turbin å 600 hästkrafter (afsedd att sedermera drifva en likströmgenerator för kraftverkets magnetisering), jämte en 50-periodsgenerator, omkopplingsbar såväl å 3,000- som 10,000 volts nätet. Turbinen ingick i Kristinehamns mek. verkstads leverans till stora kraftverket, och generatorn levererades af Elektriska aktiebolaget A. E. G. i Göteborg. Sedan generatorn afprovats efter uppställningen, kunde den tagas i bruk den 13 oktober, hvarefter Malgöstationen afstängdes för året.

### Anvisade medel:

Genom nådiga bref den 28 juni 1907 och den 13 november 1908 har Eders Kungl. Maj:t utanordnat de af 1907 och 1908 års riksdagar beviljade anslag å tillsammans 2,500,000 kronor för anläggning af distributionsledningar från statens kraftstationer vid Trollhättan samt för därmed sammanhängande arbeten.

Sedan Riksdagen med bifall till Eders Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen år 1909 gjorda framställning beviljat ytterligare ett belopp af 1,500,000 kronor för samma ändamål, har Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 10 december 1909 af sistnämnda anslag ställt till vattenfallsstyrelsens förfogande 500,000 kronor att lyftas under år 1909 och återstoden, 1,000,000 kronor, att lyftas under år 1910.

### 1909 års utgifter hafva varit:

Provisorisk kraftstation i Trollhättan .....	15,096: 21	
Ledningsnät med sekundärstationer m. m., arbetslöner, förbrukade materialier, afbetalningar på leveranser, entreprenader, marklösen m. m. ....	1,493,883: 14	
Materialier, ökning i behållet värde .....	24,645: 79	
Inventarier, » » » » .....	3,021: 58	1,536,646: 72
Dessutom hafva återgäldats de under år 1908 från anslaget för kraftverksanläggningen förskotterade .....		226,441: 98
		<b>Summa kronor 1,763,088: 70</b>

Räkenskapssammandraget har följande utseende:

### Debet.

#### Balans från år 1908:

##### Tillgångar:

Distributionsledningar m. m. ....	681,604: 52		
Provisorisk kraftstation .....	251,288: 88		
Värde å materialier .....	53,030: 59		
» » inventarier .....	14,076: 01	1,000,000: —	
Upplupna räntor å anslagsmedel .....		14,200: —	
Behållna inkomsten af provisoriska kraftstationens drift .....		5,036: 94	1,019,236: 94

#### Inkomster:

Ränta å i bank insatta medel .....	8,351: 25
------------------------------------	-----------

#### Leverering:

Anslag till anläggning af ledningar för distribution af elektrisk energi från statens kraftverk vid Trollhättan:

Från riksgäldskontoret .....	1,500,000: —	
» kungl. statskontoret .....	500,000: —	2,000,000: —
		<u>Summa kronor 3,027,588: 19</u>

### Kredit.

#### Omföring:

Till »energileveranser från provisoriska kraftstationen» .....	5,036: 94
----------------------------------------------------------------	-----------

#### Balans till år 1910:

##### Tillgångar:

##### Primära linjer:

Skaralinjen .....	480,588: 48		
Sköfdelinjen .....	52,346: 73		
Göteborgslinjen .....	761,763: 17		
Alingsåslinjen .....	155,649: 94		
Utleddningsknippet .....	29,222: 38	1,479,570: 70	

##### Sekundärstationer:

Håkantorps .....	105,281: 26		
Skara .....	87,525: 72		

Transport	192,806: 98	1,479,570: 70	5,036: 94
-----------	-------------	---------------	-----------

	Transport	192,806: 98	1,479,570: 70	5,036: 94
Sköfde	.....	29,960: 48		
Lilla Edet	.....	82,072: 72		
Nol	.....	25,665: 49		
Göteborg	.....	267,698: 13		
Alingsås	.....	57,772: 70	655,976: 50	
Sekundära linjer	.....		162,739: 55	
Tertiärstationer	.....		25,579: 40	
Tertiärnät	.....		27,836: 46	
Elektricitetsmätare	.....		5,505: 41	
Maskiner till uthyrning	.....		4,028: 18	
Elektriska ledningar i bostäder för kraftverkets personal	.....		9,637: 62	
Tomterna n:r 7 och 8 i kv. Göta i Trollhättan	.....		3,887: 50	
F. d. Epidemisjukhustomten vid Trollhättan	.....		10,335: 24	
Förrådsbyggnader	.....		1,391: 14	
Utredningar och diverse	.....		15,441: 94	
Provisorisk kraftstation	.....		266,385: 09	
Värde å materialier	.....		77,676: 38	
» » inventarier	.....		17,097: 59	2,763,088: 70
Upplupna räntor å anslagsmedel, insatta i bank	.....			22,551: 25
I bank insatta anslagsmedel	.....			228,178: 11
Fordringar	.....			8,733: 19
				<u>3,022,551: 25</u>
				<u>Summa kronor 3,027,588: 19</u>

## Fonden A.

Tillsammans med den fond, hvilken enligt nådiga brefvet den 16 juni 1905 bildas af köpeskillingarna för försålda tomter inom Trollhättans till stadsplan indelade område jämte inflytande räntor, skola enligt nådiga brefvet den 28 juni 1907 bokföras jämväl alla de öfriga inkomster, som inflyta från det till stadsplan indelade området samt öfriga delar af de från Nya Trollhätte kanalbolag inköpta hemmanen Stora och Lilla Hoijum, Stafvered och Hjulksvarn. Den sålunda bildade fonden benämnes i vattenfallsstyrelsens räkenskaper fonden A.

Genom nådigt bref den 5 juni 1909 har Eders Kungl. Maj:t meddelat fastställelse på ändring och utvidgning af den redan den 21 september 1906 af Eders Kungl. Maj:t godkända planen för egnahemsområde å hemmanet Stafvered i enlighet med ett af styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk upprättadt förslag till plan för egnahemsområde på hemmanen Hjulksvarn, Stafvered och Stallbacka.

Under året hafva försålts 12 tomter inom Trollhättans till stadsplan indelade område enligt de i nådiga brefvet den 16 juni 1905 angifna grunder. Sammanlagda köpe-

skillingsbeloppet för dessa tomtförsäljningar utgjorde 65,769 kronor 67 öre, hvaraf dock endast 27,861 kronor 67 öre influtit kontant, men återstoden, kronor 37,908: —, motsvaras af in-tecknade räntefria köpeskillingsreverser, att gäldas medels inbetalningar under 10 år.

Inom egnahemsområdet å Hjulkvarn, Stafvered och Stallbacka hafva under året ej försålts några tomter, men 16 tomter hafva upplåtits med tomträtt. Af dessa tomter äro 11 upplåtna på en tid af 75 år och 5 på en tid af 60 år.

I tomträttsafgifter hafva under året influtit 497 kronor 41 öre.

Å ofvannämnda egnahemsområde voro vid 1910 års början 91 tomter bebyggda.

Ordnandet af vägar inom egnahemsområdet har fortgått så att vid 1909 års slut 1,832 m. väg var anlagd; här af voro 1,262 m. 5 meter, 169 m. 4 meter och 401 m. 3,6 meter breda. Till samma tid hafva nedlagts: 2,553 meter afloppsledning, hvaraf 1,077 meter 23 cm. ledning och 1,476 meter 15 cm. ledning.

**Tabell öfver de under åren 1907—1909 försålda tomter äfvensom tomter upplåtna med tomträtt.**

<i>Inom Trollhättans planlagda område:</i>	1907.	1908.	1909.
Försålda tomter .....	21	6	12
» » .....	15,044,44	4,885,91	10,262,95
Summa köpeskilling.....	106,953: 10	27,566: 62	65,769: 67
Under året inbetalda delar af köpeskillingar »	29,797: 10	36,969: 92	58,044: 01

*Inom egnahemsområdet å Stafvered,  
Hjulkvarn och Stallbacka.*

Försålda tomter .....	30	46	—
» » .....	20,198	33,134	—
Summa köpeskilling.....	23,938: 75	39,127: 85	—
Under året inbetalda delar af köpeskillingar »	2,275: 75	4,771: 70	6,017: —
Med tomträtt upplåtna tomter .....	—	*)2	16
» » » » .....	—	1,398	11,218
Summa under året inbetalda tomträttsafgifter kr.	—	*)—	497: 41

Räkenskapssammandraget för *fonden A* har följande utseende:

**Debet.**

*Balans från år 1908:*

Tillgångar:

Köpeskillingsreverser .....	282,320: —
Reverser å byggnadslån .....	104,150: —
Åbyggnader å tomten n:r 4 i kv. Svan.....	28,875: —
	Transport 415,345: —

\*) Tomträttsafgifter för dessa 2:ne tomter, upplåtna de sista dagarna af december månad 1908, inbetalades ej förr än 1909.

	Transport	415,345: —	
Mönsterbyggnader.....		21,659: 34	
Kontanta medel .....		419: 43	437,423: 77

**Inkomster:**

Tomträttsavgifter .....	497: 41		
Försåld husbyggnad .....	2,260: —	2,757: 41	
Arrenden af jordegendomar och jordområden .....	5,249: 45		
Tomtarrenden och hyror af bostadslägenhet .....	5,610: 73		
Försäljning af sand, ved m. m. ....	6,149: 36		
Under året upplupna räntor m. m. ....	5,475: 16	22,484: 70	25,242: 11

**Omföring:**

Från fastigheter motsvarande fonden A:

Värde å under året försålda tomter inom Trollhättans planlagda område .....	65,769: 67
-----------------------------------------------------------------------------	------------

Från byggnadslånemedlen:

Öfverskott å inbetalda räntor .....	922: 06	66,691: 73
-------------------------------------	---------	------------

**Balans till år 1910:**

Skulder:

Till byggnadslånemedlen .....	96,609: 38
	<u>Summa kronor 625,966: 99</u>

**Kredit.****Balans från år 1908:**

Skulder:

Till byggnadslånemedlen .....	111,000: —
-------------------------------	------------

**Utgifter:**

Bidrag till Trollhättans dränering och vattenledning	35,500: —	
Ordande af vägar, afloppsledningar m. m. å egnahemsområdet, tillsyn öfver de privata byggnadernas uppförande, upprättande af tomtkartor m. m. ....	10,876: 19	
Inköpt husbyggnad .....	1,968: —	
	<u>Transport 48,344: 19</u>	111,000: —

	Transport	48,344: 19		111,000: —
Arfvode för uppgörande, af regleringsplan för statens områden vid Trollhättan.....		3,995: —		
Diverse utgifter .....		378: 57	52,717: 76	
Underhåll och tillsyn af grusgropar vid Hojjum m. m.		4,029: 61		
Ersättning till arrendator Frans Andersson för utbetalda skatter.....		657: 04		
Annonskostnader m. m. ....		310: 93	4,997: 58	
Andel i inbetalning till riksgäldskontoret af ränta å köpeskillingen för från Nya Trollhätte kanalbolag inköpt egendom ..			13,969: 18	71,684: 52

### Omföring:

Till byggnadslånemedlen:				
4 % ränta å lånade 111,000 kronor .....				4,440: —

### Balans till år 1910:

#### Tillgångar:

Köpeskillingsreverser.....		284,028: 66		
Reverser å byggnadslån.....		104,600: —		
Åbyggnader å tomten nr 4 i kv. Svan .....		28,875: —		
Mönsterbyggnader .....		21,338: 81	438,842: 47	
		<b>Summa kronor</b>	<b>625,966: 99</b>	

Fondens ofvan angifna andel i ränteinbetalningen till riksgäldskontoret motsvarar årets inkomster af arrenden, räntor m. m. ....		22,484: 70		
		922: 06	23,406: 76	
med afdrag för motsvarande utgifter .....		4,997: 58		
		4,440: —	9,437: 58	
		<b>Kronor</b>	<b>13,969: 18</b>	

## Fastigheter motsvarande fonden A.

De fastigheter, som motsvara fonden A, hafva i styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverk underdåniga berättelse för år 1908 icke upptagits såsom särskild post i ingående och utgående balansräkningen utan ingå däri bland »Fastigheter, inköpta från Nya Trollhätte kanalbolag». Såsom förut omnämnts, har emellertid vattenfallsstyrelsen



ansett lämpligt, att de fastigheter, som motsvara fonden A, i likhet med dem, som motsvara fonderna B och C, utbrytas och upptagas för sig, hvarvid öfrigt från kanalbolaget förvärfvad fast egendom hänförts till Trollhätte kanalverk.

### Debet.

#### *Omföring:*

Från Trollhätte kanalverk .....	1,033,100: 08
	<b>Summa kronor 1,033,100: 08</b>

### Kredit.

#### *Omföring:*

Till fonden A:	
Värde å under året försålda tomter inom Trollhättans planlagda område .....	65,769: 67

#### *Balans till år 1910:*

Tillgångar:	
Värde å fastigheter .....	967,330: 41
	<b>Summa kronor 1,033,100: 08</b>

## Byggnadslånemedel.

Då fonden A:s kontanta tillgångar icke medgäfvit utlämnande af byggnadslån i den utsträckning, som ansågs lämplig och erforderlig, har styrelsen utaf de medel, intill ett belopp af 400,000 kronor, som af 1908 års riksdag anvisats för ifrågavarande ändamål, och som genom nådigt bref den 12 juni 1908 ställdes till styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverk förfogande, under år 1909 från riksgäldskontoret rekviderat ett belopp af ytterligare 100,000 kronor. Från riksgäldskontoret hafva därigenom af öfverförda, af Riksdagen beviljade anslag utbekommits sammanlagdt 300,000 kronor. Under året hafva af dessa medel utlämnats byggnadslån till belopp af 73,150 kronor. Det fonden A lämnade förskott har under året minskats till 96,609 kronor 38 öre.

Räkenskapssammandraget för byggnadslånemedlen har följande utseende.

### Debet.

#### *Balans från år 1908:*

Tillgångar:	
I bank insatta medel .....	13,000: —
Utlämnade byggnadslån .....	76,000: —
Fordran af fonden A .....	111,000: —
	<b>200,000: —</b>
	<b>Transport 200,000: —</b>

Transport 200,000: —

**Inkomster:**

Räntor å byggnadslån.....	4,842: 01	
» » i bank insatta medel .....	2,306: 72	7,148: 73

**Omföring:**

Från fonden A:		
4 % ränta å lånade kr. 111,000: — .....		4,440: —

**Balans till år 1910:**

Skulder:		
Till riksgäldskontoret .....		300,000: —
		<u>Summa kronor 511,588: 73</u>

**Kredit.****Balans från år 1908:**

Skulder:		
Till riksgäldskontoret .....		200,000: —

**Utgifter:**

Till riksgäldskontoret: ränta å lån.....	10,666: 67
------------------------------------------	------------

**Omföring:**

Till fonden A:		
Öfverskott å inbetalda räntor.....		922: 06

**Balans till år 1910:**

Tillgångar:		
I bank insatta medel .....	41,778: 75	
Kontant i kassan .....	365: 63	
Utlämnade byggnadslån .....	149,150: —	
Fordran af fonden A .....	96,609: 38	
Öfriga fordringar .....	12,096: 24	300,000: —
		<u>Summa kronor 511,588: 73</u>

## Fonden B.

Denna fond skall bildas af afkastningen af de fastigheter, som närmare angifvas i dåvarande styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverk underdåniga berättelse för år 1907.

Genom förenämnda nådiga bref den 5 juni 1909 har egnahemsområdet å hemmanet Stafvered utvidgats, förutom med viss del af hemmanet Hjulksvarn, med ett område af 1 mtl Stallbacka n:r 1. Då sistnämnda hemman tillhör de fastigheter, som motsvara fonden B, skulle enligt meddelade föreskrifter de inkomster, som inflyta från den del af egnahemsområdet, som är belägen å Stallbacka, tillfalla ifrågavarande fond. Enär det emellertid varit nödvändigt att utlägga byggnadskvarteren å egnahemsområdet så, att åtskilliga tomter korsas af hemmanet Stallbackas rågång, torde det vara erforderligt, att de hittillsvarande bestämmelserna något jämkas; och har vattenfallsstyrelsen för afsikt att inom kort ingå till Eders Kungl. Maj:t med framställning i ämnet. Tills vidare har hela egnahemsområdet i räkenskaperna upptagits under fonden A.

Under år 1909 har en stagnation inträffat i styrelsens egnahemsrörelse. Om också hufvudsakliga orsaken härtill torde vara att söka däri, att styrelsen under år 1909 icke varit i tillfälle att upplåta tomter med full äganderätt utan endast med tomträtt, hvarigenom egnahemsrörelsen förts öfver till enskilda jordägare tillhöriga egnahemsområden, så är dock visst, att en annan starkt bidragande anledning är, att det nuvarande egnahemsområdet på Hjulksvarn, Stafvered och Stallbacka ligger jämförelsevis långt ifrån Nydqvist & Holms stora industrietablisement.

Att en stark efterfrågan på egnahemstomter i närheten af dessa verkstäder gör sig gällande synes också af den lifliga byggnadsverksamhet, som egnahemsbyggare bedriva på de närbelägna enskilda egnahemsområdena Skoftebyn och Ryr. För öfrigt är det icke enbart för ofvannämnda firmas arbetare som bostadsbehof i denna del af Trollhättan föreligger, utan äfven för all den vid trafikkanalen och kraftverket anställda personal, som icke har bostad i kronan tillhöriga byggnader.

När dessutom rifning förestod af de äldre byggnader i Trollhättan, som måste lämna plats för framdragande af den nya trafikkanalen, blef det angeläget att bereda möjlighet till förvärfvande af bostadstomter till moderat pris och med lämpligt läge för dessa byggnaders ägare och hyresgäster, af hvilka de flesta äro arbetare vid Nydqvist & Holms verkstäder.

Vattenfallsstyrelsen har därför låtit utarbета plan till ett *egnahemsområde* å den under styrelsens förvaltning stående egendomen *Sylte Kronogården*. Arbetet härför har under året dragit en kostnad af kronor 1,110: 55.

I nådiga brefvet den 5 juni 1909, hvarigenom meddelades fastställelse på ändring och utvidgning af 1906 års plan för egnahemsområde å hemmanet Stafvered, förklarade Eders Kungl. Maj:t hinder icke möta för vattenfallsstyrelsen att försälja industritomter inom ett föreslaget *industri- och hamnområde* å hemmanet *Stallbackas* ägor i hufvudsaklig öfverensstämmelse med den tomtindelning, som fanns angifven å en af styrelsen för Trollhätte kanal- och vattenverk upprättad plan för nämnda industriområde.

För åvägbringande af förbindelse mellan Bergslagernas järnväg och ifrågavarande industriområde har under år 1909 påbörjats anläggandet af ett grenspår från nämnda

järnvägs hamnspår till de industritomter, som kunde antagas blifva i främsta rummet begärliga. En sträcka af 600 meter har planerats färdig, hvarvid borttagits 17,2 m<sup>3</sup> berg och 435 m<sup>3</sup> jord. Dessutom äro 5,923 m<sup>3</sup> matjord tillvaratagna. Materiel för öfverbyggnaden till grenspåret är inköpt. Plan för provisorisk lastplats utom spåret har anordnats nedom Stallbackaöns södra udde.

Utmed järnvägsspåret har påbörjats anläggandet af en väg till tomterna n:r 1—3 inom industriområdet, och har densamma terrasserats å 200 meters längd. Vidare har väg från hemmanet Hjulkvarn till industriområdet varit under arbete, hvarvid omflyttats 420 m<sup>3</sup> jord och terrasserats 450 meter vägsträcka.

För anläggning af krossverk för tillverkning af makadam har en förut vid kraftstationsarbetena använd stenkross uppsatts vid stentippen invid Bergslagernas järnvägsstation, där god tillgång å sten finnes. Afsikten är att vid denna stenkross tillverka all makadam, som erfordras för järnvägs- och väganläggningar å industri- och egnahemsområdena äfvensom makadam för försäljning till privata förbrukare, som för närvarande hafva rätt stora svårigheter att för moderat pris erhålla sådan i närheten af Trollhättan.

### Debet.

#### *Inkomster:*

Arrenden och hyror .....	4,857: 91	
Försåldt virke .....	1,909: 22	
Diverse inkomster .....	146: 64	6,913: 77

#### *Balans till år 1910:*

##### Skulder:

Utöfver tillgång utbetalda .....	43,928: 44
	<u>Summa kronor 50,842: 21</u>

### Kredit.

#### *Balans från år 1908:*

Skulder .....	17,358: 17
---------------	------------

#### *Utgifter:*

Arvidstorp, Hälltorp, Vårvik och Stallbacka, reparationer och underhåll af husbyggnader m. m. ....	2,756: 86	
Diverse arbeten å västra stranden af Göta älf vid Trollhättan .....	4,179: 01	
Vård af skogarna .....	2,993: 29	
Diverse utgifter .....	452: 57	
Omkostnader för utarbetande af plan för egnahemsområde å Sylte Kronogården .....	1,110: 55	
	Transport 11,492: 28	17,358: 17

Industriområdet å Stallbacka:	Transport 11,492: 28	17,358: 17
Kostnader för väganläggningar m. m. ....	3,443: 06	
Ordnande af plan vid den provisoriska lastkajen .....	125: 52	
Anläggning af järnväg från Bergslagernas järnvägs hamn- spår till industritomterna .....	16,751: 25	
Byggnader för krossverk samt montering af stenkross...	1,655: 26	21,975: 09
		<u>33,467: 37</u>

**Omföring:**

Till lånemedel för anläggningar å industri- och egnahemsområdena vid Trollhättan:	
Bidrag till inbetalning af ränta till kungl. statskontoret.....	16: 67
	<u>Summa kronor 50,842: 21</u>

**Fastigheter motsvarande fonden B.**

Dessa fastigheters bokförda värde, kronor 438,600: —, har icke undergått någon förändring under året.

**Lånemedel för anläggningar å industri- och egnahemsområdena vid Trollhättan.**

Genom nådiga brefvet den 10 juli 1909 har vattenfallsstyrelsen medgifvits rätt att från handels- och sjöfartsfonden erhålla ett lån af 100,000: — kronor för att därmed dels bestrida kostnaderna för anordnande af nödiga kommunikationer till en del af industriområdet vid Stallbacka i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett till Eders Kungl. Maj:t den 20 oktober 1908 afgifvet förslag, dels ock för att utlägga nya vägar och afloppsledningar inom egnahemsområdet å hemmanen Stafvered och Hjul kvarn samt det område, hvarmed nämnda egnahemsområde utvidgats. Af dessa medel har för arbeten å industriområdet från statskontoret uttagits ett belopp af kronor 50,000: —, under det att arbetena å egnahemsområdet gäldats af inkomster från fonden A.

**Debet.**

**Inkomster:**

Ränta å i bank insatta medel.....	400: —
-----------------------------------	--------

**Omföring:**

Från fonden B .....	16: 67
	<u>Transport 416: 67</u>

Transport 416: 67

**Balans till år 1910:**

Skulder:

Till kungl. statskontoret .....	50,000: —
<b>Summa kronor</b>	<b>50,416: 67</b>

**Kredit.****Utgifter:**

Till kungl. statskontoret:

4 % ränta å lånet .....	416: 67
-------------------------	---------

**Balans till år 1910:**

Tillgångar:

Fordran af fonden B. ....	16,016: 67
I bank insatta medel .....	33,983: 33
<b>Summa kronor</b>	<b>50,416: 67</b>

**Fonden C.**

Denna fond bildas af afkomsten af de fastigheter, hvilka finnas angifna i dåvarande styrelsens för Trollhätte kanal- och vattenverk underdåniga berättelse för år 1907.

**Debet.****Balans från år 1908:**

Tillgångar:

I bank insatta medel .....	51,185: 05
----------------------------	------------

**Inkomster:**

Arrenden för fabriker å Önan .....	34,000: —
Inkomster af försåld elektrisk energi .....	40,380: 87
Räntor å i bank insatta medel .....	3,366: 84
<b>Summa kronor</b>	<b>77,747: 71</b>
<b>Summa kronor</b>	<b>128,932: 76</b>

**Kredit.****Utgifter:**

Anläggningskostnader vid kraftverket å Önan (de i 1908 års berättelse omnämnda regulatorerna hafva slutlikviderats och vattenbyggnaderna hafva underhållits) .....	4,359: 46
Drifts- och underhållskostnader jämte assurancespremier m. m. ....	13,493: 28
<b>Summa kronor</b>	<b>17,852: 74</b>
<b>Summa kronor</b>	<b>17,852: 74</b>

Transport 17,852: 74

**Balans till år 1910:**

## Tillgångar:

I bank insatta medel .....	98,662: 33	
Fordringar .....	12,417: 69	111,080: 02
		<u>Summa kronor 128,932: 76</u>

**Fastigheter motsvarande fonden C.**

Dessa fastigheters bokförda värde, kronor 2,060,000: —, har icke undergått någon förändring under året.

**Energileveranser från provisoriska kraftstationen vid Trollhättan.**

Under år 1909 har från provisoriska kraftstationen försålts elektrisk energi till ett belopp af 72,347 kronor 92 öre. I nedan intagna räkenskapsammandrag har härtill lagts den i 1908 års berättelse under »disponibla medels konto» upptagna behållna inkomsten för sistnämnda år. Med afdrag för drift- och underhållskostnader fanns vid 1909 års utgång å ifrågavarande konto en behållning af 57,525 kr. 9 öre.

**Debet.****Inkomster.**

Inkomst af försåld elektrisk energi .....	72,347: 92
-------------------------------------------	------------

**Omföring.**

Från anläggning af distributionsledningar m. m.:

Behållna inkomsten för år 1908 .....	5,036: 94
--------------------------------------	-----------

<u>Summa kronor 77,384: 86</u>
--------------------------------

**Kredit.****Utgifter.**

Drifts- och underhållskostnader .....	19,859: 77
---------------------------------------	------------

**Balans till år 1910:**

Tillgångar: fordringar .....	57,525: 09
	<u>Summa kronor 77,384: 86</u>

## Redogörelse för energileveranser från kraftverken vid Trollhättan.

### I. Anslutna förbrukningsapparater vid 1909 års utgång enligt inhämtade uppgifter (transformatorer och omformare icke inbegripna):

	Lampor.		Motorer.		Diverse. Kilowatt.	Summa Kilowatt.
	Antal.	Kilowatt.	Antal.	Kilowatt.		
<b>a) matade från Skaralinien (provisoriska stationen):</b>						
Inom Häkantorpsdistriktet.....	1,703	67,6	22	203,9	—	271,5
» Skara- » .....	4,213	195,5	38	166,0	—	361,5
» Sköfde- » .....	4,798	363,0	38	107,0	—	470,0
» sekundärstationer .....	129	6,9	3	8,1	27,5	42,5
	10,843	633,0	101	485,0	27,5	1,145,5
<b>b) matade från 50-periods 10,000 volts linier (prov. stationen och Önan):</b>						
Vänersborg med omnejd (och Uddevalla) .....	2,704	164,6	57	1,159,0	2,1	1,325,7
Fabriker vid Sjuntorplinien .....	120	7,2	33	205,0	—	212,2
Strömslund och Arvidstorp .....	518	32,2	1	1,0	—	33,2
	3,342	204,0	91	1,365,0	2,1	1,571,1
<b>c) matade från 50-periods 3,000 volts nätet (prov. stationen, Önan och Malgön):</b>						
Trollhättans kommunala verk .....	4,206	276,2	12	19,0	—	295,2
Öfriga abonnenter i Trollhättan med omnejd .....	775	47,2	50	492,0	—	539,2
Kanalverket .....	508	64,7	7	64,0	0,6	129,3
Kraftverkets anläggning.....	1,187	94,0	71	1,048,5	72,0	1,214,5
Elektricitetsverken .....	146	9,4	4	107,6	1,0	118,0
Förvaltningsbyggnaden .....	176	11,8	—	—	1,3	13,1
	5,998	503,3	144	1,731,1	74,9	2,309,3
<b>Sammandrag af anslutna förbrukningsapparater:</b>						
a) Skaralinien 25 per. ....	10,843	633,0	101	485,0	27,5	1,145,5
b) 10,000 volts 50 per. ....	3,342	204,0	91	1,365,0	2,1	1,571,1
c) 3,000 volts 50 per. ....	5,998	503,3	144	1,731,1	74,9	2,309,3
Summa	<b>20,183</b>	<b>1,340,3</b>	<b>336</b>	<b>3,581,1</b>	<b>104,5</b>	<b>5,025,9</b>



*Sammanställning af anslutna motorers användning:*

För:	Motorernas antal st.	Sammanlagda kilowatt.
1. Mineralindustri (tegelbruk o. d.) .....	18	825,2
2. Metallindustri .....	53	377,9
3. Träindustri .....	22	186,0
4. Textilindustri.....	31	150,5
5. Pappersindustri .....	—	—
6. Närings- och njutningsämnesindustri .....	63	311,5
7. Öfriga industrier .....	55	272,1
8. Landtbruk .....	9	58,7
9. Provisoriska arbeten .....	74	947,5
10. Spårväg .....	1	105,0
11. Diverse (för elektr.-verkens eget bruk) .....	10	356,7
	<u>336</u>	<u>3,581,1</u>

II. I kraftstationerna genererad energi

(uträknadt ur dagsrapporterna):

	Kw.-timmar.	
a) till 25-periodsnätet (prov. stationen) Gen. I.....	319,009	
» II.....	798,613	1,117,622
	<u>Summa kw.-timmar</u>	<u>1,117,622</u>

b) till 50-periodsnätet:

*I Malgö-stationen:*

Generator n:o 1.....	227,369	
» » 2.....	197,770	
» » 3.....	241,330	
» » 4.....	228,315	
» » 5.....	186,951	1,081,735

*I Önan-stationen:*

Generator n:o 1.....	222,531	
» » 2.....	267,953	
» » 3.....	401,009	
» » 4.....	361,364	
» » 5.....	331,951	1,584,808

*I provisoriska stationen:*

Generator G 50 .....	957,186	
» G 51 .....	465,390	1,422,576
	<u>Summa kw.-timmar</u>	<u>4,089,119</u>

af 50 perioder mot 3,582,178 år 1908.

Totalt genererade kw.-timmar (25 och 50 per.) ..... 5,206,741  
emot 3,826,741 under år 1908.

## III. Energiens förbrukning

(enligt uppmätning och beräkning):

a) från 25-periodsnätet:

Håkantorps-distriktet .....	278,930	
Skara-distriktet .....	256,076	
Sköfde-distriktet .....	47,250	581,756
Förluster i egna transformatorer och linjer samt egen förbrukning för belysning och uppvärmning .....		535,866
	<u>Summa kw.-timmar</u>	<u>1,117,622</u>

b) från 50-periodsnätet:

Försåld energi:

Vänersborg med omnejd .....	744,020	
Fabriker vid Sjuntorpslinjen .....	465,625	
Strömslund, Arvidstorp och egnahemsområdet vid Trollhättan ...	10,522	
Trollhättans kommunala belysningsverk .....	137,503	
Öfriga abonnenter i Trollhättan .....	401,242	1,758,912

För Trollhätte kanal- och vattenverk:

Kraftverkets anläggning .....	1,833,077	
Kanalverket (kanal- och slussbelysning, bostäder, verkstad etc.)	148,485	
Diverse .....	20,253	2,001,815

Stationernas egen förbrukning, förluster i transformatorer och ledningar:

Regulatorpumpar, magnetisering och belysning .....	107,934	
Förluster i egna transformatorer .....	180,500	
» » » ledningar .....	39,958	328,392
	<u>Summa kw.-timmar</u>	<u>4,089,119</u>

## IV. Influtna afgifter för elektrisk energi m. m.

a) från 25-periodsnätet:

Håkantorps-distriktet .....	14,439: 87	
Skara-distriktet .....	12,154: 90	
Sköfde-distriktet .....	1,064: 44	27,659: 21

b) från 50-periodsnätet:

Vänersborg med omnejd .....	22,299: 30	
Fabriker vid Sjuntorpslinjen .....	19,395: 95	
	<u>Transport</u>	<u>41,695: 25 27,659: 21</u>

	Transport	41,695: 25	27,659: 21
Strömslund, Arvidstorp och egnahemsområdet vid Trollhättan		2,521: 24	
Trollhättans kommunala belysningsverk .....		14,083: 66	
Öfriga abonnenter i Trollhättan .....		16,802: 87	75,103: 02

Dessutom har kraftverksanläggningen debiterats för förbrukad energi med den beräknade självkostnaden kr. 34,000: —, och förbrukningen å ritkontor, sjukstuga, kassörbostad debiterats med kr. 756: — eller tillsammans..... 34,756: —  
Summa kr. 137,518: 23

Hyror och afbetalningar för transformatorer ..... 1,013: —  
Summa kr. 138,531: 23

Energiinkomsterna äro fördelade på de tre kraftstationerna efter följande grunder:

Inkomsterna för 25-periods ström hafva förts på prov. stationen.

Inkomsterna för 50-periods ström af 10,000 volts spänning hafva fördelats mellan prov. stationen och Önans i proportion till de från resp. stationer till 10,000-voltnätet levererade kilowattimmarna.

Inkomsterna för 50-periods ström af 3,000 volts spänning hafva fördelats mellan alla tre kraftstationerna i proportion till de från resp. stationer till 3,000-volt-nätet levererade kilowattimmarna. Därvid är den för Trollhätte kanal- och vattenverks eget bruk (utom för kraftverksanläggningens arbeten och för ritkontor, sjukstuga och kassörbostad) levererade energien afräknad såsom kostnadsfritt levererad från Malgöstationen.

Uppdelningen af energiinkomsterna blir enligt dessa grunder:

*Från prov. stationen:*

25-periods ström .....	kr.	27,659: 21
50- » » 10,000 volt .....	»	27,322: 84
50- » » 3,000 » .....	»	17,365: 87
		<u>Summa kronor 72,347: 92</u>

*Från Önans kraftstation:*

50-periods ström 10,000 volt .....	kr.	16,254: 25
50- » » 3,000 » .....	»	24,126: 62
		<u>Summa kronor 40,380: 87</u>

*Från Malgöns kraftstation:*

50-periods ström 3,000 volt .....	kr.	24,789: 44
		<u>Summa kronor 137,518: 23</u>

## V. Träffade aftal om leverans af elektrisk energi vid 1909 års utgång.

(Siffrorna afrundade till hela kilowatt.)

	Effektbelopp.	
	Minimum.	Maximum.
1. Trollhätte-distriktet .....	5,988	6,764
2. Håkantorp-distriktet .....	119	340
3. Skara-distriktet .....	227	817
4. Sköfde-distriktet .....	185	794
5. Lilla Edet-distriktet .....	460	550
6. Göteborgs-distriktet .....	4,434	15,668
7. Alingsås-distriktet .....	247	807
Summa kilowatt	11,660	25,740

Dessutom hade vid årsskiftet förhandlingar rörande kontrakt om leverans af ytterligare c:a 4,400 kilowatt i det närmaste afslutats.

## Till Kungl. Trollhätte kanal- och vattenverk hörande fastigheter m. m., som icke förts under särskilda fonder.

Inköpta enligt beslut af 1907 års riksdag:

1. Landerierna *Fredrikslund och Källshagen* med tillhörande jord å Vänersborgs stads donationsjord för kr. 115,000: —.
2.  $\frac{3}{8}$  mantal *Sjöboda* N:o 1 jämte fisket N:o 2 i Västra Tunhems socken för kronor 46,000: —.
3. Lägenheten *Holmen*, afsöndrad från  $\frac{1}{2}$  mantal Hörlycke i Gärdhems socken, för kronor 10,000: —.

Inköpta på grund af nådigt bref den 18 oktober 1907 med medel från det af 1907 års riksdag anvisade anslaget å 300,000 kronor:

4. 168 st. aktier i *Holmens tegelbruks aktiebolag*, inköpta för kronor 84,000: —.
5. 1 mantal *Slätthult* i Gärdhems socken, inköpt för kronor 68,500: —.

Inköpt på grund af nådigt bref den 24 januari 1908 med medel från det af 1907 års riksdag anvisade anslaget å 300,000 kronor:

6. Lägenheten *Bergsryggen* N:o 1 om 2,3426 hektar, afsöndrad från ett sjättedels mantal frälse Torsered N:o 1 i Vassända-Naglums socken, för kronor 9,370: 40.

Inköpt enligt beslut af 1908 års riksdag:

7. F. d. *hotell Utsikten* med därtill hörande område af två lägenheter, den ena om 11,743 kvadratfot och den andra om 116 kvadratmeter, afsöndrade från ett halft mantal Åker N:o 1, samt två lägenheter, den ena 9,655 kvadratfot och den andra om 230,9 kvadratmeter, afsöndrade från  $\frac{11}{16}$  mantal Stora Hoijum N:o 2 i Trollhättans socken.

Egendomen är inköpt för 135,000 kronor, hvaraf 100,000 kronor betalats af de medel, 1907 års riksdag beviljat för inköp af fastigheter, kronor 15,740: 61 äro innestående som skuld till Hypoteksföreningen för Västkustens städer och kronor 19,259: 39 äro gäldade af anslaget för kraftverkets anläggning, däraf kronor 330: 48 under 1909.

Inköpta enligt beslut af 1908 års riksdag:

8. *Lilla Edets pappersbruks aktiebolags* vattenrätt i Göta älf jämte vissa bolagets fastigheter och anläggningar för kronor 5,000,000: —.
9. *Vargöns aktiebolags* vattenrätt i Göta älf jämte vissa bolaget tillhöriga fastigheter och anläggningar för kronor 3,090,000: —.
10. *Inlands pappfabriks aktiebolags* vattenrätt i Göta älf jämte vissa bolaget tillhöriga fastigheter och anläggningar för kronor 2,550,000: —.

Inköpta enligt beslut af 1909 års riksdag:

11. Dels  $\frac{11}{64}$  mantal *Starkekärr* N:o 1 och  $\frac{1}{8}$  mantal *Gudmundstorp* N:o 1, gemensamt benämnda *Fridhem*, i Vassända-Naglums socken af Älfsborgs län, dels ett område om 4,39 hektar af de till Vänersborgs stads donationsjord hörande åkerlyckorna n:ris 231 och 232 och dels ytterligare ett område af förenämnda åkerlyckor betecknad med n:ris 65—73 för en köpeskilling af sammanlagdt kronor 50,300: —.

	1. Fredrikslund och Källshagen.		2. Hemmanet Sjöboda.		3. Lägenheten Holmen.		4. Aktier i Holmens tegel- bruks A.-B.	
<b>Debet.</b>								
<b>Balans från år 1908:</b>								
Tillgångar:								
Värde å fastigheter .....	115,000	—	46,000	—	10,000	—	—	—
» » aktier .....	—	—	—	—	—	—	84,000	—
Fordringar .....	962	55	—	—	177	54	2,417	60
	115,962	55	46,000	—	10,177	54	86,417	60
<b>Inkomster:</b>								
Arrendemedel .....	1,815	84	705	67	166	67	—	—
Utdelning .....	—	—	—	—	—	—	1,680	—
Diverse inkomster .....	33	33	105	40	—	—	—	—
	1,849	17	811	07	166	67	1,680	—
<b>Balans till år 1910:</b>								
Skulder:								
Utöfver tillgång utbetalda .....	—	—	—	—	20	15	—	—
Summa	<b>117,811</b>	<b>72</b>	<b>46,811</b>	<b>07</b>	<b>10,364</b>	<b>36</b>	<b>88,097</b>	<b>60</b>
<b>Kredit.</b>								
<b>Balans från år 1908:</b>								
Skulder .....	—	—	599	56	—	—	—	—
<b>Utgifter:</b>								
Underhålls- och reparationskostnader .....	256	93	—	—	—	—	—	—
Vård af skogen m. m. ....	—	—	89	86	—	—	—	—
Diverse syne- och landtmäterikostnader m. m. ....	—	—	—	—	364	36	—	—
	256	93	89	86	364	36	—	—
<b>Balans till år 1910:</b>								
Tillgångar:								
Värde å fastigheter .....	115,000	—	46,000	—	10,000	—	—	—
» » aktier .....	—	—	—	—	—	—	84,000	—
Fordringar .....	2,554	79	121	65	—	—	4,097	60
	117,554	79	46,121	65	10,000	—	88,097	60
Summa	<b>117,811</b>	<b>72</b>	<b>46,811</b>	<b>07</b>	<b>10,364</b>	<b>36</b>	<b>88,097</b>	<b>60</b>

	5. Hemmanet Slätthult.		6. Lägenheten Bergsryggen.		7. Hotell Utsikten.	
<b>Debet.</b>						
<i>Balans från år 1908:</i>						
Tillgångar:						
Värde å fastigheter .....	68,500	—	9,370	40	135,000	—
<i>Inkomster:</i>						
Arrendemedel .....	1,746	76	—	—	—	—
Försåldt virke .....	900	84	—	—	—	—
	2,647	60	—	—	—	—
<i>Omföring:</i>						
Från kraftverksanläggningen vid Trollhättan .....	—	—	—	—	330	48
<i>Balans till år 1910:</i>						
Skulder:						
Utöfver tillgång utbetalda .....	2,316	58	—	—	—	—
Till Hypoteksföreningen för Västkustens städer .....	—	—	—	—	15,740	61
	2,316	58	—	—	15,740	61
<b>Summa</b>	<b>73,464</b>	<b>18</b>	<b>9,370</b>	<b>40</b>	<b>151,071</b>	<b>09</b>
<b>Kredit.</b>						
<i>Balans från år 1908:</i>						
Skulder .....	1,757	41	—	—	16,071	09
<i>Utgifter:</i>						
Underhåll af husbyggnader, vård af skogen m. m. ....	3,050	47	—	—	—	—
Diverse omkostnader .....	156	30	—	—	—	—
	3,206	77	—	—	—	—
<i>Balans till år 1910:</i>						
Tillgångar:						
Värde å fastigheter .....	68,500	—	9,370	40	135,000	—
<b>Summa</b>	<b>73,464</b>	<b>18</b>	<b>9,370</b>	<b>40</b>	<b>151,071</b>	<b>09</b>

Debet.	8. Fastigheter vid Vargön.		9 och 10. Fastig- heter vid Inlands Pappfabrik och Lilla Edets Pappersbruk.		11. Egendomen Fridhem.	
<b>Balans från år 1908:</b>						
Tillgångar:						
Värde å fastigheter .....	3,090,000	—	7,550,000	—	—	—
Fordringar .....	—	—	37,305	23	—	—
	3,090,000	—	7,587,305	23	—	—
<b>Inkomster:</b>						
Arrendemedel m. m. ....	60,280	12	682,688	61	1,171	29
Räntor å i bank insatta medel .....	747	22	658	17	—	—
Försåldt virke .....	—	—	—	—	184	52
	61,027	34	683,346	78	1,355	81
<b>Leverering:</b>						
Från riksgäldskontoret .....	—	—	1,412,311	39	50,300	—
<b>Balans till år 1910:</b>						
Skulder:						
Utöfver tillgång utbetalda .....	—	—	—	—	5,131	06
<b>Summa</b>	<b>3,151,027</b>	<b>34</b>	<b>9,682,963</b>	<b>40</b>	<b>56,786</b>	<b>87</b>
<b>Kredit.</b>						
<b>Balans från år 1908.</b>						
Skulder .....	3,118	55	2,003,374	13	—	—
<b>Utgifter:</b>						
Underhålls- och reparationskostnader m. m. ....	—	—	—	—	3,748	12
Arvode för inköp af Fridhem .....	—	—	—	—	800	—
Lagfarts- och synekostnader m. m. ....	—	—	—	—	1,295	—
Diverse utgifter .....	187	25	349	95	643	75
	187	25	349	95	6,486	87
<b>Leverering:</b>						
Till kungl. statskontoret:						
Disponibel behållning .....	56,500	—	81,000	—	—	—
<b>Balans till år 1910:</b>						
Tillgångar:						
Värde å fastigheter .....	3,090,000	—	7,550,000	—	50,300	—
I bank insatta medel .....	1,221	54	48,239	32	—	—
	3,091,221	54	7,598,239	32	50,300	—
<b>Summa</b>	<b>3,151,027</b>	<b>34</b>	<b>9,682,963</b>	<b>40</b>	<b>56,786</b>	<b>87</b>



## Trollhätte kanals ombyggnad.

Sedan 1909 års riksdag anslagit 22,800,000 kronor till ombyggnad af Trollhätte kanal, hvaraf 1 million skulle få disponeras under 1909 samt 3 millioner under 1910, anbefalldes vattenfallsstyrelsen genom nådigt bref den 13 augusti 1909 att utarbete och inkomma med förslag till definitiv plan och arbetsplan för denna ombyggnad.

De kompletterande undersökningar, som erfordrades för den definitiva planens utarbetande, hade igångsatts redan tidigare, men då »storstrejken» i hög grad fördröjde dessa undersökningar, kunde vattenfallsstyrelsen ej förrän den 17 december inlämna de infordrade förslagen, och vunno dessa Eders Kungl. Maj:ts fastställelse den 21 januari 1910.

Efter underdånig framställning hade emellertid vattenfallsstyrelsen genom nådigt bref den 3 december 1909 erhållit bemyndigande att i och för undersökningarnas bedrivande samt för utförande af en del förberedande arbeten äfvensom för inköp af mark, som redan under 1909 behöfde förvärfvas, använda 100,000 kronor af det af Riksdagen beviljade anslaget.

Under året hafva undersökningar för kanalledens definitiva utläggande verkställtts samt i det närmaste slutförts på sträckorna Vänersborg—Brinkebergskulle samt förbi Trollhättan. På sträckan Lilla Edet—Göteborg voro däremot undersökningsarbetena endast påbörjade.

Därjämte har af särskildt förordnad landtmätare utförts uppmätning och kartläggning af den mark mellan Lilla Edet och Trollhättan, hvilken kommer att öfversvämmas eller på annat sätt tagas i anspråk vid den nya kanalledens utförande.

Såsom i det föregående under »Trollhätte kanalverks rörelse, V. omkostnadsstat» (sid. 28) är anfördt, har det befunnits lämpligt att utföra experimentet med bortsprängning af berg under vatten med mejselskepp vid ett undervattensberg vid Lilla Edet, som måste bortsprängas för den nya kanalleden, sedan ett första försök, som gjorts i samband med utförande af den provisoriska lastbryggan för industriområdet vid Stallbacka, visat denna plats olämplighet såsom försöksplats.

De med experimentet vunna resultaten kunna sammanfattas sålunda:

1) För att arbete med mejsel skall kunna utföras, måste bergytan vara relativt plan utan större håligheter eller spetsar samt helst horisontal, och får bergytan under inga omständigheter ligga i större lutning än 1 : 5. Är lutningen större eller ytan mycket ojämn, måste den förarbetas med sprängning.

2) För att mejseln skall kunna hafva någon verkan måste bergytan vara befriad från ofvanliggande lager af lera eller dylikt.

3) Å den vid försöksplatsen vid Stallbacka varande bergarten, fältspatrik gneis af stor hårdhet, hade mejselmaskinen ringa verkan. Om denna bergart, hvilken är den vid Trollhättan vanligen förekommande, skall kunna bortsprängas med en maskin af ifrågasvarande slag, fordras en mycket kraftigare maskin, antagligen med en vikt af mejseln af c:a 20 ton.

4) Vid Lilla Edet, där berget bestod af en gneisartad bergart, rikligt bemängd med glimmer, arbetade mejseln tillfredsställande samt med godt ekonomiskt resultat.

Då sålunda verkan på olika bergarter har visat sig mycket växlande, har vattenfallsstyrelsen icke ansett sig böra anskaffa något eget mejselskepp utan ansett lämpligare att söka till stor del lämna bort undervattenssprängningsarbetena å entreprenad.

Vid Trollhättan har utförts en del förberedande byggnadsarbeten, hvaribland märkas en damm öfver intagskanalen till Malgöns kraftstation, som anlagts för att kunna torr-lägga den af älven bildade bassängen utanför Grand Hotell, väg genom skogen från Olidan till Åkerssjö för att ersätta den utmed bergkanalen gående vägen, som försvinner vid kanalens utvidgning, m. fl. arbeten.

Slutligen har inköpts en del inventarier samt en del för kanalombyggnaden erforderliga fastigheter.

*De under året utlagda kostnaderna* hafva uppgått till:

Inköp af fastigheter:			
Jordområde om 2,4705 har, afsöndradt från landeriet Tenggrens-			
torp, Vänersborgs stads donationsjord .....	19,812: —		
Del af åkerlyckan n:o 256 af Vänersborgs stads donationsjord			
	(920,84 kvm.)	810: —	
d:o d:o d:o .....	(977,375 kvm.)	861: —	21,483: —
Arbeten med afvägning, kartläggning, pejling och borring .....	29,047: 66		
Kostnader på ritkontoret .....	5,854: 12		
Kostnader för landtmäteriförrättningar, för expropriationskarta .....	4,465: 36		
Kostnader för försöksarbeten med mejselskeppet m. m. ....	24,310: 74		
Kostnader för afdelning I (sträckan från Vänern till Göta älf vid Bommen):			
Byggnad af baracker, smedjor och dynamitskjul .....	232: 01		
Befälslöner och kontorskostnader .....	75: 28	307: 29	
Kostnader för afdelning III (sträckan förbi Trollhättan från Föreningsgatan t. o. m. öfversta slussen):			
Förberedande arbeten för muddring .....	289: 45		
Damm vid Östra Malgön .....	3,210: 61		
Väg mellan kraftverkets bostäder och Åkerssjö .....	2,258: 32		
Befälslöner och kontorskostnad .....	50: —	5,808: 38	
Gemensamma kostnader för administrationen .....	4,480: 38		
Kostnader för jordlösen och för expropriation .....	397: 15	74,671: 08	
Materialiers behållna värde .....		13: 20	
Inventariers behållna värde .....		5,576: 77	
		Summa kronor	101,744: 05
Om härifrån afdragas kronor .....			20,261: 05
som förskotterats från af Trollhätte kanal- och vattenverk omhänderhafda medel, så erhålles summan af de af anslagsmedel bestridda utgifterna <u>kr. 81,483: —.</u>			

Räkenskapssammandraget har följande utseende:

**Debet.**

**Inkomster:**

Ränta å i bank insatta medel ..... 6: 95

**Leverering:**

Från riksgäldskontoret:

Anslag till anläggning af ny farled mellan Vänersborg och Göteborg ..... 100,000: —

**Summa kronor 100,006: 95**

**Kredit.**

**Balans till år 1910:**

Tillgångar:

Inköpta fastigheter, anläggningskostnader, värde å materialier och inventarier,  
enligt ofvanstående ..... 81,483: —

Upplupna räntor å anslagsmedel, insatta i bank ..... 6: 95

I bank insatta anslagsmedel ..... 18,517: — 100,006: 95

**Summa kronor 100,006: 95**

**Öfversikt af den ekonomiska ställningen den 31 december 1909.**

**Tillgångar:**

Vattenfall jämte strandområden, inköpta för elektrisk drift å statens järnvägar:

Fastigheter vid Skeens vattenfall ..... 250,000: —

» » Hjulsnäs » ..... 126,458: 33

» » Tofhults och Traherysds » ..... 162,100: —

» » Karseforsen ..... 1,285,200: —

Lägenheter afsöndrade från Ljungs säteri ..... 1,500,000: —

Lägenheterna Jakobslands kraftstation n:r 1 m. fl. .... 625,000: —

Lägenheten Norra Malfors kvarn ..... 45,000: —

Lägenheter, afsöndrade från Södra Malfors n:r 2 ..... 170,000: —

Lägenhet, afsöndrad från Sagarhem n:r 1 ..... 12,000: —

Lägenheterna Hammarby kraftstation n:ris 1—38 ..... 600,000: — 4,775,758: 33

Transport 4,775,758: 33

	Transport	4,775,758: 33	
Laholms kungsladugårds vattenfall jämte tillhörande områden .....		35,000: —	
Laholms laxfiske .....		40,000: —	
Hemmanen Edefors och Forsudden .....		75,000: —	
Trollhätte kanalverk med tillhörande fastigheter .....	4,219,240: 58		
Kanalverkets materialier .....	62,926: 29		
» inventarier .....	84,960: 41		
Kraftstation å Östra Malgön .....	67,825: 02		
50 aktier i Trollhättans badhus aktiebolag .....	1: —	4,434,953: 30	
Fastigheter motsvarande fonden A .....		967,330: 41	
» » » B .....		438,600: —	
» » » C .....		2,060,000: —	
Fordran af fonden A .....		96,609: 38	
Byggnadslån å 4 1/2 % .....		149,150: —	
Till fonden A hörande:			
Åbyggnader å tomt n:r 4 i kv. Svan i Trollhättan .....	28,875: —		
Mönsterbyggnader .....	21,338: 81		
Byggnadslån å 4 % .....	104,600: —		
Köpeskillingsreverser .....	284,028: 66	438,842: 47	
Landerierna Fredrikslund och Källshagen .....		115,000: —	
Hemmanet Sjöboda .....		46,000: —	
Lägenheten Holmen .....		10,000: —	
Hemmanet Slätthult .....		68,500: —	
168 aktier i Holmens tegelbruks aktiebolag .....		84,000: —	
Lägenheten Bergsryggen .....		9,370: 40	
Hotell Utsikten .....		135,000: —	
Egendomen Fridhem .....		50,300: —	
År 1908 inköpta fastigheter:			
vid Vargön .....		3,090,000: —	
» Inlands pappfabrik .....		2,550,000: —	
» Lilla Edets pappersbruk .....		5,000,000: —	
Kraftverksanläggning vid Trollhättan:			
Utredningskostnader .....	65,438: 17		
Vattenverkets anläggningskostnader .....	6,824,378: 43		
Elektrisk utrustning .....	597,249: 39		
Materialier .....	103,431: 64		
Inventarier .....	420,559: 82	8,011,057: 45	
Anläggning af distributionsledningar och provisorisk kraftstation m. m.:			
Distributionsledningar m. m. ....	2,401,929: 64		
	Transport 2,401,929: 64	32,680,471: 74	

Transport 2,401,929: 64 32,680,471: 74

Provisorisk kraftstation .....	266,385: 09	
Materialier .....	77,676: 38	
Inventarier .....	17,097: 59	2,763,088: 70

Trollhätte kanals ombyggnad:

Fastigheter .....	21,483: —	
Anläggningskostnader .....	74,671: 08	
Materialier .....	13: 20	
Inventarier .....	5,576: 77	101,744: 05

Kassa konto:

Hufvudkontoret .....	489: 64	
K. Trollhätte kanal- och vattenverk .....	2,624: 84	3,114: 48
Giroräkning i Sveriges riksbank .....		4,276: 25
Löpande räkning i Ensk. banken i Vänersborg .....		490,289: 62

Löpande räkning i Värmlands ensk. bank:

Hufvudkontoret .....	457,316: 09	
K. Trollhätte Kanal- och Vattenverk .....	39,432: 52	496,748: 61

Fordringar:

Diverse arrendatorer .....	634: 82	
» debitorer .....	32,663: 77	33,298: 59

Förskott:

Utredningar i till vattenfallsstyrelsen remitterade ärenden .....	1,472: —	
Allmänt utrednings-konto .....	1,390: 95	
Organisationskostnader .....	21,637: 55	
Omkostnader för inköp af hemmanen Edefors och Fors- udden .....	1,650: 77	
Fonden B .....	43,928: 44	
Lägenheten Holmen .....	20: 15	
Hemmanet Slätthult .....	2,316: 58	
Egendomen Fridhem .....	5,131: 06	
Förskotterad ersättning för underhandl. rörande leverans af elektrisk energi till Göteborg .....	1,500: —	
Debiterings Konto .....	13,270: 54	92,318: 04

**Summa kronor 36,665,350: 08**

## Skulder:

Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening .....	3,350: 69	
Hypoteksföreningen för Vestkustens städer .....	15,740: 61	
Riksgäldskontoret: byggnadslånemedel.....	300,000: —	

## Fonden A:

Fondens nettobehållning .....	342,233: 09	
» upplånade medel.....	96,609: 38	438,842: 47

## Kungl. Statskontoret:

Lån för anläggningar å industri- och egnahemsområdena vid Trollhättan.....	50,000: —	
Behållning å anslag för utredning ang. tillgodogörande af Älfkarleby vattenfall .....	4,006: 40	
Behållning å anslag för utredning ang. tillgodogörande af vattenfall i Torne, Kalix och Lule älfvar.....	4,778: 91	
Behållning å anslag för utredningar ang. inköp af fastigheter .....	4,931: 96	63,717: 27
Diverse arrendatorer (till Trollhätte kanal- och vattenverk i förskott inbetalade arrenden).....		1,323: 52
Diverse kreditorer (Trollhätte kanal- och vattenverks).....		8,137: 50
Outtagna aflöningars konto .....		82: 10

## Disponibla medels konto:

Behållning å anslag för uppehållande af vattenfallsstyrelsens verksamhet.....	97: 59	
Behållna inkomsten af de för elektrisk drift å statens järnvägar inköpta vattenfall jämte strandområden.....	983: 43	
Trollhätte kanalverks disponibla nettobehållning .....	80,993: 17	
Fonden C.....	111,080: 02	

## Behållna inkomsten af:

Provisoriska kraftstationen vid Trollhättan.....	57,525: 09	
Fredrikslund och Källshagen .....	2,554: 79	
Hemmanet Sjöboda.....	121: 65	
Aktier i Holmens tegelbruks A.-B. ....	4,097: 60	
De år 1908 inköpta fastigheterna:		
vid Vargön .....	1,221: 54	
» Inlands pappfabrik .....	48,239: 32	

---

Transport 306,914: 20      831,194: 16

	Transport	306,914: 20	831,194: 16
Maskinistbostäderna vid Trollhättan .....		429: 17	
Villa Forslid .....		513: 50	
Villa Skogsvreten .....		37: —	
Räntor å Trollhätte kanal- och vattenverks löpande räkn. i Värmlands ensk. bank .....		703: 80	

## Räntor å anslagsmedel:

för kraftverksanläggning vid Trollhättan .....		37,969: 44	
för anläggning af distributionsledningar m. m. från Troll- hätte kraftverk .....		22,331: 25	
för Trollhätte kanals ombyggnad .....		6: 95	368,905: 31

**Summa kronor 1,200,099: 47**

Summa tillgångar .....		36,665,350: 08
» skulder .....		1,200,099: 47

**Behållen tillgång vid 1909 års slut kronor 35,465,250: 61**

## Samman-

	D e b e t.							
	Ingående balans för tillgångar.		Inkomster.		Leverering från stats- och riksgäldskontoren.		Omföring.	
Anslag till hyra för styrelsens ämbetslokal under år 1908 .....	450	—	—	—	—	—	—	—
Organisationskostnader .....	—	—	—	—	—	—	—	—
Anslag för uppehållande af vattenfallsstyrelsens verksamhet .....	—	—	19	25	34,000	—	26,000	—
Utredning angående tillgodogörande af Älfkarleby vattenfall .....	—	—	—	—	15,000	—	—	—
Utredning angående tillgodogörande af vattenfall i Torne, Kalix och Lule älfvar .....	—	—	27	74	35,000	—	—	—
Utredningar angående inköp af fastigheter .....	—	—	—	—	5,000	—	1,650	77
Utredningar i till vattenfallsstyrelsen remitterade ärenden .....	—	—	—	—	—	—	—	—
Allmänt utrednings-konto .....	—	—	—	—	—	—	—	—
Vattenfall jämte strandområden inköpta för elektrisk drift å statens järnvägar .....	—	—	4,488	—	4,775,758	33	—	—
Laholms kungsladugårds vattenfall och Laholms laxfiske .....	—	—	75,000	—	—	—	—	—
Hemmanen Edefors och Forsudden .....	—	—	—	—	75,000	—	—	—
Trollhätte kanalverk .....	5,586,558	73	—	—	—	—	16,093	41
Trollhätte kanalverks rörelse .....	—	—	557,298	42	—	—	—	—
Kraftverksanläggningen vid Trollhättan .....	5,064,868	31	12,073	86	3,365,000	—	—	—
Anläggning af distributionsledningar m. m. ....	1,019,236	94	8,351	25	2,000,000	—	—	—
Fonden A .....	437,423	77	25,242	11	—	—	66,691	73
Fastigheter motsvarande fonden A .....	—	—	—	—	—	—	1,033,100	08
Byggnadslånemedel .....	200,000	—	7,148	73	—	—	4,440	—
Fonden B .....	—	—	6,913	77	—	—	—	—
Fastigheter motsvarande fonden B .....	438,600	—	—	—	—	—	—	—
Lånemedel för anläggningar å industri- och egna-hemsområdena .....	—	—	400	—	—	—	16	67
Fonden C .....	51,185	05	77,747	71	—	—	—	—
Fastigheter motsvarande fonden C .....	2,060,000	—	—	—	—	—	—	—
Energileveranser från provisoriska kraftstationen vid Trollhättan .....	—	—	72,347	92	—	—	5,036	94
Landerierna Fredrikslund och Källshagen .....	115,962	55	1,849	17	—	—	—	—
Hemmanet Sjöboda nr 1 .....	46,000	—	811	07	—	—	—	—
Lägenheten Holmen .....	10,177	54	166	67	—	—	—	—
Transport .....	15,030,462	89	849,885	67	10,304,758	33	1,153,029	60

## drag.

	Utgående balans för skulder.	Summa.	K r e d i t.										
			Ingående balans för skulder.		Utgifter.		Leverering till stats- och riksgäldskontoren.		Omföring.		Utgående balans för tillgångar.		
	—	450	—	—	—	—	450	—	—	—	—	—	—
	21,637	55	21,637	55	—	—	21,637	55	—	—	—	—	—
	—	60,019	25	—	—	—	59,921	66	—	—	—	—	97
	—	15 000	—	—	—	—	10,993	60	—	—	—	—	4,006
	—	35,027	74	—	—	—	30,248	83	—	—	—	—	4,778
	—	6,650	77	—	—	—	1,718	81	—	—	—	—	4,931
	1,472	—	1,472	—	—	—	1,472	—	—	—	—	—	—
	1,390	95	1,390	95	—	—	1,390	95	—	—	—	—	—
	3,350	69	4,783,597	02	—	—	3,504	57	—	—	—	—	4,780,092
	—	75,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75,000
	1,650	77	76,650	77	—	—	—	—	—	—	1,650	77	75,000
	9,543	12	5,612,195	26	26,905	74	4,451	32	103,241	70	1,033,100	08	4,444,496
	—	557,298	42	—	—	—	434,211	84	—	—	42,093	41	80,993
	—	8,441,942	17	—	—	—	—	—	6,000	—	330	48	8,435,611
	—	3,027,588	19	—	—	—	—	—	—	—	5,036	94	3,022,551
	96,609	38	625,966	99	111,000	—	71,684	52	—	—	4,440	—	438,842
	—	1,033,100	08	—	—	—	—	—	—	—	65,769	67	967,330
	300,000	—	511,588	73	200,000	—	10,666	67	—	—	922	06	300,000
	43,928	44	50,842	21	17,358	17	33,467	37	—	—	16	67	—
	—	438,600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	438,600
	50,000	—	50,416	67	—	—	416	67	—	—	—	—	50,000
	—	128,932	76	—	—	—	17,852	74	—	—	—	—	111,080
	—	2,060,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,060,000
	—	77,334	86	—	—	—	19,859	77	—	—	—	—	57,525
	—	117,811	72	—	—	—	256	93	—	—	—	—	117,554
	—	46,811	07	599	56	—	89	86	—	—	—	—	46,121
	20	10,364	36	—	—	—	364	36	—	—	—	—	10,000
	529,603	05	27,867,739	54	355,863	47	724,210	02	109,691	70	1,153,360	08	25,524,614



	D e b e t.							
	Ingående balans för tillgångar.		Inkomster.		Leverering från stats- och riksgäldskontoren.		Omföring.	
Transport	15,030,462	89	849,885	67	10,304,758	33	1,153,029	60
Aktier i Holmens tegelbruks A.-B. ....	86,417	60	1,680	—	—	—	—	—
Hemmanet Slåtthult .....	68,500	—	2,647	60	—	—	—	—
Lägenheten Bergsryggen .....	9,370	40	—	—	—	—	—	—
Hotell Utsikten .....	135,000	—	—	—	—	—	330	48
Fastigheter vid Vargön .....	3,090,000	—	61,027	34	—	—	—	—
Fastigheter vid Inlands pappfabrik och Lilla Edets pappersbruk.....	7,587,305	23	683,346	78	1,412,311	39	—	—
Egendomen Fridhem .....	—	—	1,355	81	50,300	—	—	—
Trollhätte kanals ombyggnad .....	—	—	6	95	100,000	—	—	—
Summa kronor	<b>26,007,056</b>	<b>12</b>	<b>1,599,950</b>	<b>15</b>	<b>11,867,369</b>	<b>72</b>	<b>1,153,360</b>	<b>08</b>

Stockholm den 31 maj 1910.

Utgående balans för skulder.	Summa.	K r e d i t.											
		Ingående balans för skulder.		Utgifter.		Leverering till stats- och riksgäldskontoren.		Omföring.		Utgående balans för tillgångar.			
529,603	05	<b>27,867,739</b>	<b>54</b>	355,863	47	724,210	02	109,691	70	1,153,360	08	25,524,614	27
—	—	<b>88,097</b>	<b>60</b>	—	—	—	—	—	—	—	—	88,097	60
2,316	58	<b>73,464</b>	<b>18</b>	1,757	41	3,206	77	—	—	—	—	68,500	—
—	—	<b>9,370</b>	<b>40</b>	—	—	—	—	—	—	—	—	9,370	40
15,740	61	<b>151,071</b>	<b>09</b>	16,071	09	—	—	—	—	—	—	135,000	—
—	—	<b>3,151,027</b>	<b>34</b>	3,118	55	187	25	56,500	—	—	—	3,091,221	54
—	—	<b>9,682,963</b>	<b>40</b>	2,003,374	13	349	95	81,000	—	—	—	7,598,239	32
5,131	06	<b>56,786</b>	<b>87</b>	—	—	6,486	87	—	—	—	—	50,300	—
—	—	<b>100,006</b>	<b>95</b>	—	—	—	—	—	—	—	—	100,006	95
<b>552,791</b>	<b>30</b>	<b>41,180,527</b>	<b>37</b>	<b>2,380,184</b>	<b>65</b>	<b>734,440</b>	<b>86</b>	<b>247,191</b>	<b>70</b>	<b>1,153,360</b>	<b>08</b>	<b>36,665,350</b>	<b>08</b>

Underdånigst

F. VILH. HANSEN.

C. J. MAGNELL.

ERIK FRISELL.

AUG. HERLENIUS.

ERNST HAGELIN.

*M. Munck af Rosenschöld.*





Biblioteka PK

**J.X.58**

/ 1910/1